

1978/2

ՀԱՅԿԵՍՏԱՆԻ
ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆԵՍԿԻ
ՊՐԻՆԿԻՍԻՍ

Ք Յ Կ Յ Ո
N 2 1978 Ե.

ԵՄԵ ԵՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულება

საკვ ცენტრალური კომიტეტის განკარგულებით
მდივანის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრე-
ზიდიუმის თავმჯდომარის, სსრ კავშირის თავ-
დაცვის საბჭოს თავმჯდომარის, საბჭოთა
კავშირის მარშლის

ლ. ი. ბრეჟნევის „გაპარჯვაბის“ ორდენით დაჯილდოვების შესახებ

დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ხალხისა და მისი შეი-
არაღებული ძალების გამარჯვებაში შეტანილი დიდი
წვლილისათვის, ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმ-
ტკიცებაში უთვისაზინოესი დეაწლისათვის, საბჭოთა სს-
ხელმწიფოს იმ სამშვიდობო საგარეო პოლიტიკის შემუშ-
ვაებისა და თანამიმდევრული განხორციელებისათვის,
რომელიც საიმედოდ უზრუნველყოფს ქვეყნის განვითარ-
ებას მშვიდობიან პირობებში, სსრ ცენტრალური კო-
მიტეტის გენერალური მდივანი, სსრ კავშირის უმაღლესი
საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე, სსრ კავშირის თავ-
დაცვის საბჭოს თავმჯდომარე, საბჭოთა კავშირის მარ-
შალი ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევი დაჯილდოვდეს „ბრ-
მარჯვების“ ორდენით.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის
პირველი მოადგილე

3. კუზნეცოვი

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი

მ. გიორგაძე

მოსკოვი, კრემლი. 1978 წლის 20 თებერვალი.

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მზა-
ტერულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«SARARTVELOS KALI»

Ежемесячный общественно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

სპარტმველოს სს რესპუბლიკისათვის სკკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საპაპშირო პროფსაბჭოს და საპაპშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშის გადაცემა.

ვლ. გინჯაბაძე, ო. თურქიანი და ბ. კიკვაძის ფოტო.

29852

საქართველოს სს რესპუბლიკას— საქაპშირო გარდამავალი წითელი დროშა

სკკ ცენტრალური კომიტეტმა, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭომ, საქაპშირო პროფსაბჭომ და სრულიად საქაპშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტმა განიხილეს წარმოების ეფექტიანობისა და მუშაობის ხარისხის ამაღლებისათვის, 1977 წლის სახალხო-სამეურნეო გეგმის წარმატებით შესრულებისათვის გაწეული სრულიად საქაპშირო სოციალისტური შევიძრების შედეგები, გამარჯვებულად ცნეს და სკკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საქაპშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საქაპშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშებით დააჯილდოვეს სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებთან ერთად სპარტმვე-

ლოს სს რესპუბლიკა. აგრეთვე ჩვენს რესპუბლიკაში ქალაქები თბილისი, შუთანი; აბაშის, მახარაძის, თერჯოლის რაიონები, 17 საწარმოო გაერთიანება, კოლმეურნეობა, საბჭოთა მეურნეობა და სხვა საწარმო-დაწესებულება.

სკკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საქაპშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საქაპშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშებით დააჯილდოვეს და სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის საპატიო დაფაზე შეიტანეს რესპუბლიკის 12 ქარხნის, ფაბრიკის, კოლმეურნეობის, სამეურნეო ტრესტის, საწარმოო გაერთიანების კოლექტივი.

სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს

მ ა ს ზ ტ ი

წლიურ მსოფლიოს პროგრესული კაცობრიობა სამოქალაქო-ვედ აღნიშნავს ქალთა საერთაშორისო სოლიდარობის დღეს.

უკველ 8 მარტს ჩვენ თვალს ვაკვლებთ ქალთა ცხოვრებას, ვაჭა-მებთ მიწვევებს, ურთოდებებს ვამაზიფილებთ ჭერ კიდევ მოუგვა-რხებელ პრობლემებზე.

დღეს ხალხთა კეთილდღეობა წარმოუდგენელია იმ წელიწადს გა-რემზე, რაც ქალებს შეაქვთ კაცობრიობის მატერიალურ და სულიერ ცხოვრებაში.

დღი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის კეთილმოყვად შედეგებზე ცხადად შეტყუვლებს საბჭოთა ქალების საბრძოლო და შრომითი გმირობა, მათი ინტელექტუალური და პროფესიული ზრდა, საბჭოთა ქალებმა ხაყეს მთელს გამართლებს ოქტომბრის რევო-ლუციის დღი ბელადის ვ. ი. ლენინის შეხედულებები სოციალიზ-მის მშენებლობაში ქალის როლსა და დანიშნულებზე.

ჩვენს მიერ პირველ გაცვალულ ზუს დადგენენ ჩვენი მგობრები და თანაშორებნი — დღი სოციალისტური ნაჰაის ქვეყნების მღიონობით ქალები.

სულ სხვა მდგომარეობაა იქ, სადაც ფეოდალური და კოლონიური წარსული მღილი თავისი ცრურწმენებით მძიმე ტვირთად აწებს ხალ-ხის შეგნებას და უპირველესად ქალთა შეგნებას, იქ, სადაც ქალს თავისი პოლიტიკური და მოქალაქობრივი უფლებების მოპოვების გზაზე წინ იღობენა უმარავი ხიზნებელი.

რადა შეიძლება ითქვას განვითარებად ქვეყნებზე, თუ ისეთ მო-წინავე კაპიტალისტურ ქვეყანაშიც კი, როგორც ამერიკის შერე-თებული შტატებმა ოფიციალური მონაცემებით, ქალისა და კაცის შრომის ანაზღაურება თანაბარი არ არის.

დღეს ქალთა პრობლემების მოსაგვარებლად იღვწიან არა მარ-ტო მსოფლიოს უკველ კეთილესი მიზონხეული ქალთა ორგანიზაცი-ები, რომელიც სათავეში უდგას ქალთა საერთაშორისო დემოკრა-ტიული ფედერაცია — სადაც ავანგარდულ როლს საბჭოთა ქალების კომიტეტი ასრულებს, არამედ გაერთიანებულ ერთა ორგანიზაცია, ოუნსკო, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია და სხვა. ეწყობა ორგანიზების, კონფერენციები, სიმპოზიუმები, სემინარები, იჭენება დოკუმენტები, ქვეყნდება დეკლარაციები. გაერთიანებულ ერების ორგანიზაციის ინიციატივით 1975 წელი გამოცხადდა „ქალის წელი-წადე“.

სოციალისტური ნაჰაის ქვეყნებში ქალთა დემოკრატიის უკ-ველგვარი ფორმები, ოპიტიტური მიზნუებით დემოკრატიული პარ-ტიისა და მთავრობის პოლიტიკა მიმართულია ქალთა მდგომარეობის მკვითრი ამაღლებისკენ, რაც კარგად ჩანს პარტიის XXV ყრილობ-ის გადაწყვეტილებებიდან. ქალის უფლებების სადარჯოზე დგას ახალი კონსტიტუცია, ჩვენი ცხოვრების ძირითადი კანონი, მაგარმ შეგვიძლია თუ არა ვთქვათ, რომ მოლიანად მოგვარდა ყველა პრობ-ლემა? — რა თქმა უნდა, არა! ჭერ კიდევ დღი ზრუნვა მოვიწყვეს კვლევა იმ დაწესებულების მოშეშობის დონის ამაღლებისათვის, რომ-შედეგად საბოლოოდ უნდა მუშაუნელოს ყოველი ქალის დარსტუ-დელი ადგილი საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, მოაწესრიგოს მისი შრო-მის, ყოფაცხოვრების, ბავშვთა აღზრდის პირობები.

შეგვიძლია თუ არა ვთქვათ, რომ ჩვენს უკველდღიურ ცხოვრე-ბაში, ჩვენს უსტიკამო მღილიანად აღმოცნებულ საუკუნეობითი გა-ბატონებულ ცრურწმენები, ბავნე ჩვეულები?

აი, რა ითქვა ამის თაობაზე საქართველოს კომპარტიის ცენტრა-ლური კომიტეტის VIII პლენუმზე:

„სწორედ ახლა, სწორედ ბრძნის უველამ უნდა გავშლით უფრო ეფექტანდ, უფრო ქმედითი დროს, ქეშმარტად გლობალური ბრძოლა, თუ ვერცხვით, გლობალური შეტევა ყველა ნეგატიური მოვლების წინააღმდეგ — ყველა ჭურის მექროამიების, მაქინატი-რების, საქმონებისა და კომინატირების, ხულიფენებისა და პროვო-კატორების წინააღმდეგ.“

„ამ ახალ აჭირებას, უკველგვარი ნეგატიური მოვლენათა წინა-აღმდეგ უფრო პრინციპულ ბრძოლას ჩვენმა კარგი საფუძველი, მკვიდრი საბრკველი აქვს. ახეთი საფუძველი, ახეთი საბრკველი — ეს ჩვენი ღმირებებია, ჩვენი მიღწევებია.“

სუბიექტური თუ ობიექტური დაბრკველების წინააღმდეგ საბ-რძოლველად მოგვირგობებს წმელადღი 8 მარტიც.

არ არსებობს ნაკლი, დანაშაული, უარყოფითად რომ არ მოქმე-დებდეს ცალკეული ოჯახისა და მღილი საზოგადოების ბედზე. ამ დანაშაულებში ჩვენი ოჯახებისა და საზოგადოების სრულყოფი-ლიან წევრებს — დღედებს, მუდღელებს მცირე პასუხისმგებლობა რო-დელ გვეცხირება!

„უკველი დედა სიმართლის, სიკეთისა და პატიოსნების პრინციპებ-ზე უნდა ზრდიდეს შეილებს; უკველი ქალი კეთილმოყვად გავლენ-ხს უნდა ახდენდეს თავის მუღღღზე, იცავდეს ოჯახის სახელსა და ღირსებას, ქალის, დღის სახელსა და ღირსებას.“

შეზოლად ყველა ჩვენგანის უშუალო და გულმღურავლ მონაწილე-ობით მიავლწეოთ ჩვენი ხალხის კეთილდღეობისა და კეთილი სახე-ლის განუზრდილ ამაღლებობას, უკველი ქალის ბედნიერ ქალმასხა და დღიობას.

და კიდევ ერთი და უმთავრები პირობა — მშვიდობა, საერთა-შორისო მშვიდობის განმტკიცება!

XX საუკუნის ამ ბოლო ათწლებლებში ჩვენ ვცხოვრობთ სამყა-როში, რომელიც სხაბითდება ხალხებს შორის, ადამიანებსა და ქვეყნებს შორის კონტრაქტების გაძლიერებით.

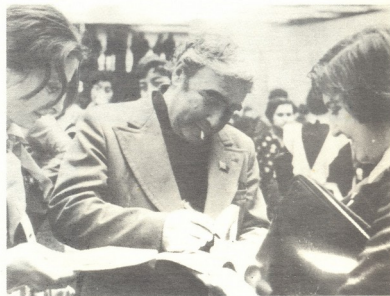
ადამიანების სურავილი — იცხოვრონ კეთილშეზობლურად, განსხვა-კეულად პოლიტიკური მრწამსის, რელიგიური რწმენის, კანის ფერის თუ წეს-ჩვეულებათა მიუხედავად, კეთილმოყვად გავლენას ახდენს სახელმწიფოების ურთიერთდამოკიდებულებებზე.

ჩვენი პლანეტის მშვიდობის მოსურნე ადამიანები იმედით ადევ-რებენ თვალს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა მთავრობის საქმიანობას, პარტიის XXV ყრილობის მიერ დასახულდ საგარეო პოლიტიკის განხორციელებას, ჩვენი სახელმწიფოს მესვერ-რებისა და კერძოდ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსს კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თამაქტო-მარის ამხანაგ ლ. ი. ბრენგეის საშვიდლობო მოღვეწეობას.

1978 წ. 17 თებერვალს გაიხსნა საქართველოს კომკავშირის XXXI ყრილობა

ტრიბუნაზეა საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი უ. შარტავა.

მწერალი ნოდარ დუმბაძე ურილობის დელეგატებთან

ნანა იოსელიანი

შეხვენიების დროს

თითოეულმა საბჭოთა ადამიანმა დღი გულისხურით წაიკითხა ლ. ი. ბრეტუნევის მოგონებები „მცირე შიწა“. უველა ჩვენგანის გულისნაღებია გამოხატული სტრუქტურებში:

„ღღეს რომ მკითხოს ვინმემ, რა მოვარი დასკვნა გამოვიტანე, მე, რომელმაც იმი პირველი დღიდან უკანასკნელ დღემდე გამოვიარე, ვუპასუხებდი, იგი აღარ უნდა განმეორდეს, არასოდეს აღარ უნდა განმეორდეს“.

დაბ, აღარ უნდა განმეორდეს!

ეს მტკიცე გადაწყვეტილება აერთიანებს ღღეს მსოფლიოს სიცოცხლის გადარჩენისათვის მებრძოლ ადამიანებს. „ნეიტრონული ბომბის“, „ფრთიანი რაკეტების“ და სიკვდილის ათასგვარი მანქანის აკრძალვას, მშვილობას მოვითხოვთ ჩვენ, ქალები, დედები, სიცოცხლის მშობელი და აღმზრდელი.

ამ საკითხებს — მშვილობის დაცვის საკითხებს მიუძღვნა საბჭოთა ქალების კომიტეტის მ. წ. 9-10 თებერვლის პლენუმი...

წლევანდელ 8 მარტს ჩვენ სოლიდარობას ვუცხადებთ მსოფლიოს ყველა ქალს — ღღეს, მოქალაქეობრივი უფლებებისათვის, ეროვნული დამოუკიდებლობისათვის, პროგრესისათვის, ბავშვთა სიცოცხლისა და ბედნიერებისათვის მებრძოლს.

წლევანდელ 8 მარტს გისურვებთ თქვენ, ჩვენს საამაჟო ქალებს დღე წარმატებებს შრომაში, ბედნიერებას ოჯახურ ცხოვრებაში. წარმატებებსა და ბედნიერებას ვუსურვებთ მომე რესპუბლიკებისა და სოციალისტური ქვეყნების ქალებს, ჩვენს უხუცეს დებს და მეგობრებს.

ღღე, წლევანდელ 8 მარტს, გაზაფხულის ამ პირველ დღესასწაულს მშვილობა და ბედნიერება მოეტანოს მსოფლიოს ყველა ქალისათვის.

სკოლა № 9 ღღის ნუსრიბშია „გვგვი დაქარა“

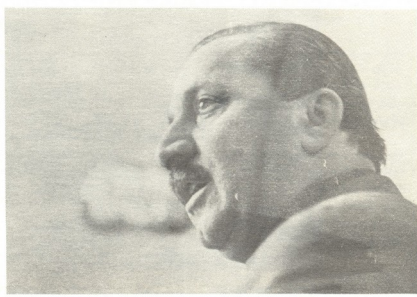
პედაგოგიურ საბჭოს ხსენების დეკრეტების და ისახებრე-
ბენ:

საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისხ-
ლის სამართლის სამსახურს სამმართველოს უფროსის
მოადგილე მიმინა პარტოვი;

შ. ასათიანის სახელობის ფსიქიატრიის მეცნიერო-
კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი, აკადემიკოსი
ბეჟანი ჯუღაშვილი;

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის დ. უსენ-
ძის სახელობის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის დირექტო-
რი, აკადემიკოსი ბლემსანდრე ფრანგიშვილი;

საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი, პედაგოგი-
ურ მეცნიერებათა დოქტორი ოსტარ მინქაძე;
ფილოსოფიურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
ვიქტორ მანანია.

ბ. კარგოზი,

საქ. სსრ შსს სისხლის სამართლის სა-
მსახურის სამმართველოს უფროსის მო-
ადგილე.

მეოთხე წელია შინაგან საქმეთა ორგანი-
ზაციის სისტემაში პროფილაქტიკის სამსახური
მოქმედებს. ფართო საზოგადოებასთან ერთ-
თად მუშაობის ახალი ეფექტური ფორმების
და მეთოდების გამოყენებით შინაგან
საქმეთა ორგანიზაციის დღეს პრაქტიკულად
წყვეტენ დამნაშავეების პროფილაქტიკის
პრობლემებს, რომელთა შორის განსაკუთ-
რებულ, საგანგებო ყურადღებას იქცევს
ბავშვთა ურეაქტიულობისა და არასრულ-
წლოვანთა შორის დამნაშავეობის თავიდან
აცილების პრობლემა.

ჩვენს რესპუბლიკას საკავშირო მასშტა-
ბით სხვაზე უფროები მდგომარეობა აქვს.
პროცენტულად დამნაშავე ბავშვთა რიცხვი
საშუალოზე ნაკლებია. ეს, რა თქმა უნდა,
გვახარებს, მაგრამ დამწიფების უფლებას
მანაც არ გვაძლევს.

მოგვხსენებთ, ბავშვები ყოველგვარ და-
ნაშაულს სწადიან, ამ დანაშაულები შორის
ყველაზე დიდი ხვედრითი წილი ქურდობაზე
მოდის.

საგანგებოდ მიმართა ბავშვების მიერ გა-
უფრთხილებლობით, უნებლიედ ჩადენილი
მკვლელობა, რაც, უფროსების გულგრილო-
ბისა და ზერელების ბრალიც არის. ვსარ-
გებლოდ შემთხვევით და მიგმართავ ყველა
მორჩილ ადამიანს—ფრთხილად, თქვენს
ახლოს ბავშვთა საგულდაგულად შეინახეთ
ყოველგვარი იარაღი, თორემ თქვენ მკვლე-
ლობის მონაწილე ხდებით და მკვლელად აქ-
ცევთ უმეთვალყუროდ შიშობებულ მცირე-
წლოვანს!

უკვე მოგახსენეთ, ბავშვები ყოველგვარ
დანაშაულს სწადიან მეტიც — არის გაუმა-
ტიურების, ძარცვის, თავდასხმის, ნარკომა-
ნიის შემთხვევები. ვიცო, მშობე მოსახმენი და
წარმოსადგენია: ნორჩები — ბორცოქმოქ-
მენი, მაგრამ ნიპართლეს თვალი უნდა გა-
ვესწროთ და ჩვენს წმიდათაწმიდა ვალად
დავსახოთ დანაშაულის აღმოფხვრა.

დანაშაულის მეტი ნაწილი, რაღა თქმა
უნდა, ქურმა სხდება. ქურმა სახეს მოყოლე-
ნელობით. მაგრამ, ყოველგვარი არასასურ-
ველი მოყოლენილიდან გამარჯვებულ

მანაც კარგად აღზრდილი, მტკიცე ნებისყო-
ფისა და ჩანსალი ფსიქიკის ბავშვი გამოდის.
ამიტომაც მთავარი პასუხისმგებლობა აღწ-
რდებოდა — ოჯახს, სკოლას, მშობლებს, სა-
მედიცინო დაწესებულებას და, ასე განი-
რეთ, მხატვრული სიტყვის ოსტატებსა და
ფურნალისტებსაც კი ეკისრებათ. ბევრი
მტკიცება არ ხტირდება იმ აზრებს, რომ ხე-
ლოვნებას, ლიტერატურას ნაწიარები ბავშვი
მკვლელი და ქურდი არასოდეს გადებდა.
სწორედ ხელოვნების მუშაობა ვაღია აღშ-
რან ბავშვს სიყვარული მშვენიერისა და ზო-
ბი მშავრტლისა.

შვილისათვის პასუხისმგებლობა ყველაზე
უწინ ბუნებრივ მშობელს დააკისრა. მაგრამ
ერთიანარად ზრდის ყველა დედ-მამა
ბავშვს! ვფიქრობ, უნდა მოიძებნოს საქი-
არო გზები და მეთოდები, რითაც უფრო მე-
ტიად ავამალებდით მშობელთა სიფხვრეს,
პედაგოგიურ ცოდნას და მოვალეობის გრძი-
ბას. რამდენი მშობელი ვიცოთ, გულმოსულთ

რომ გაიძახის: „რას აკეთებს, ბატონო, სკოლა, რას აკეთებს მილიციაო“.

მშობელთა შრომის კოლექტივებში სისტემატურად უნდა განხილვოდეს შეიღებების ავტარგი. დაის, კარგიც კარგი შეიღების მშობელს ამავე უნდა უფასდებოდეს. მაგრამ, მსჯელობა ფორმალური არ უნდა იყოს. ყველა დაწესებულების ხელმძღვანელობის ვალია, ეს ამბავი; პრინციპულ სიმაღლემდე აიღვანოს. ფუტე ღაპარაკი ვის სჭირდება!

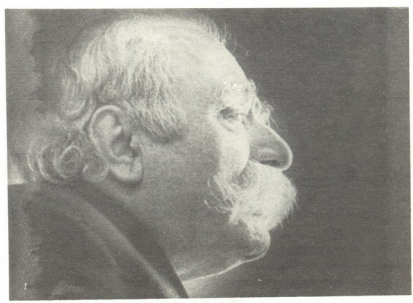
შინაგან საქმეთა ორგანოების სისტემაში მილიციის ბავშვთა ოთახების ბაზაზე არასრულწლოვანთა საქმეების ინსპექციების ჩამოყალიბებით შეიქმნა ახალი სამსახური, რომლის მოვალეობა ფართო საზოგადოებასთან — სკოლასთან, მშობლებთან, მშრომელთა კოლექტივებთან, კომკავშირულ ორგანიზაციებთან კონტაქტში, ადგილობრივი პარტიული, საბჭოთა ორგანოების დახმარებით კომპლექსური ღონისძიებები განასრულებდნენ ბავშვთა უზრუნველყოფის ამოფხვრისა და არასრულწლოვანთა დანაშაულების თავიდან აცილებისათვის. მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა ამ ხაზით დასაქმებული კადრების ხარისხობრივი შემადგენლობა. უმრავლესობას პედაგოგიური და იურიდიული განათლება აქვს.

სახლმშრომელობებთან მუშაობენ პედაგოგ-ორგანიზატორები. სამუშაოდ, ისინი ხშირად ვერ ასრულებენ დაკისრებულ მოვალეობას და მათი საქმიანობა ფორმალურია. ვფიქრობ, ამ საკითხზე სერიოზულად უნდა იმსჯელონ იმათ, ვისაც ეს ევალება.

საქართველოში ახლა წარმატებით ჩაღვრება დ. წ. სახალხო საბჭოების მუშაობა. სახალხო საბჭოში თავს იყობს მოსახლეობის ბევრი საინჟინერო საკითხი და თავსდება, მათ შორის ძნელად აღსაზრდელი ბავშვების პრობლემებიც, ოღონდ ეს არის, საბჭოები მტანაყლები მუშაობენ.

მილიციის საყრდენი პუნქტების გახალხეთი სახლმშრომელობები, რომელთაც ჰქვიათ ფოსტატორის მეთოდისტი და პედაგოგ-ორგანიზატორი, მოელოება სპირიტუალური და საბჭო არბაზები, მუღიფი საქმიანი კავშირი აქვთ დამყარებული ამხანაგურ სახლმშრომლისთან. სახლმშრომელობების სახალხო საბჭოების ვალია გამოავლინოს უსაქმურები, თვლით მიადვიწონ ნასამარდული მოზარდები, თუ საბჭოთა გაზრდა, მოიშველიონ მილიცია, საზოგადოებრივი აზრი.

ამ რამდენიმე თვის წინათ საზოგადოება „დინამო“ მტად საინტერესო ღონისძიება განაშორცილდა: კიროვის პარტი გამართა მილიციის ოთახების ბავშვთა სპარტაკიად. შედგება მშრომლის ვადაკარბა, შეკისრებამ ბევრი მოლოინი და ნიუბერი მოზარდი გამოავლინა, ბევრ ბავშვს ჩაუნერგა საკუთარი თავისა და მომავლის რწმენა. ასე შეგომეღებოდა უნდა ვუდებოდელი ძნელად აღსაზრდელი ბავშვის ცუდი ვაღიწიონ გასახლდნენ ჰქვიათ ადრჯდას. ძნელად აღსაზრდელი ბავშვთა ადრჯდას საქმის სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა უნდა მიენიოს!

ა. ხარაბაზიძე,
აკედემიკოსი.

აქ ჩვენ მტად საინტერესო და აქტუალურ საკითხზე სასაუბროდ მოვივლით. ეს გახლავთ „ქუჩა და ბავშვი“, ამ შემთხვევაში ჩვენ, როგორც ჩანს, სასკოლო, მცირე ასაკისა და, ასე ვთქვათ, შედარებული ასაკის ბავშვებთან ვაქვს საქმე.

როგორია ქუჩის, ამ აქტიური, მიკროსოციოლოგიური ფაქტორის გავლენა მოზარდებზე? — ზედმტეი იმეზობა შეგვიერთბინა უკრადლება იმაზე, რომ ბავშვის — მოზარდის სოციალურ-ფსიქოლოგიური სახე, მისი შრომითი განწყობილება და წესობრივი მხარე ჩვენნი დარსტული მომავლის საწინდარია.

მოგეხსენებათ, ჩვენი მოზარდი რარიც დატვირთულია: სკოლის ვაკეეთელობი, ცენტრი, მუსიკაო, ფიჭულტურისტი ქალაქში... მაგრამ ბავშვი მინიც კითხვების თავისთვის თავისუფალ დროს, რომელიც ძალაუნებურად ქუჩის უყავშირდება, რადგან თანამედროვე ბინებსა და ეკოტური გასართობი რის საშუალებაც ძალიან ცოტაა.

უყვანსკელი უღლებო სხვა დღიე ქალაქების მსგავსად, ჩვენი რესპულტოისტი ქალაქების საცხოვრებელ მსახეებშიც კი ეობება სპირიტუალური სათამაშო მოიედინა და ფანატურები, ხედი შეიჭლებო ბავშვთა კარგად ვარგოთს, მაგრამ, ეს ქერი კიდევ მომავლის საქმეა, თანაც ქუჩის გავლენას მოლიანდ მანინე ვერ მოსობს.

პატრიოტული სიამაყის გრძნობით მინდა

განვაცხადო, რომ ამ უყვანსკელ ნაწი ჩვენმა ქუჩამ მკვეთრად იცვლა სახე — ქუჩებში იყო უსაქმური ახლავარდათა თავყრილობებსა, სერის მატყობილებო რიცხვბო.

ქუჩაში ორი კატეგორიის მოზარდების ვხვდებით. ერთნი — კარგად აღზრდილი, მდრადად ფსიქიკის მწიფობი არიან, ჩინებულად უსკლავდებიან ყველდგვარ უსიამოვნო მოვლენასა თუ ინციდენტბ. მეორენი კი... მეორენი პირველის სრული ანტიპოლემი განხლავან.

კარგ შეედეგს მხოლოდ მაშინ მივიღებთ, როცა პირველი კატეგორიის ბავშვები იმდავარებენ და იმრავლებენ. ყურადღებო უნდა გამახვილებდ ბავშვთა და შეღრებულთო მორალურ-წესობრივ სიჭაქმუნზე, პატრიოტული თვითრწმუნებზე, მათს წრდლობისა და შრომითი განწყობილებებზე. ფუქსავატობა, სიზარმაცე წესობრივი დიდუქტის მიზნუ ხდება.

კარგი ბავშვი რომ აღვზარდოთ, საქიროა ოჯახისა და სკოლის შეთანხმებულ მოქმედება. ოჯახი უნდა ზრდიდეს სკოლის ავტორიტეტს, სკოლა კი ოჯახისას. ყველ აღზრდილს კარგად უნდა ახსოვდეს, რომ ჩინჩისა და ცოვლდელიურ დარბოებებს ბევრად სკობს ცოცხალი მავალით. ამით იმის თქმა მინდა, რომ თუ თავად აღზრდილი არ არის კარგად აღზრდილი, პატრიოსანი, მართალია გამორჩე, მაშინ ამაოდ დავშვებთ!

კარგი აღზრდის ერთ-ერთი საიმედო მუხრ-

ჯად მტკიცე, მოყვარული, მარწმინდილია შეთანხმებული ოჯახი მესახება. დედა და მამა რაგინდ მოუცლელიც უნდა იყვნენ ვალდებულნი არიან ბავშვს აღერის (რა თქმა უნდა, თავის ღრუჭე), ზრუნვა, გამუდმებული ყურადღება არ მოაკლონ. სწორია შემთხვევა, როცა გულცივ შრომლებს ფსიქიურად არასრულფასოვანი შვილი ეტრდებოდა.

მე ზევით ქუჩის ორგვარ კონტიგენტზე მქონდა საუბარი: თავაზიან ბავშვებზე დეცულად გავრდილ, თავზედ უმანქალებზე მაგრამ, აქვე, როგორც ფსიქიატრმა, მინდა ვაუწყო საზოგადოებას, რომ ზოგჯერ, ბავშვის თავზედური გამოხდომა ფსიქიური ანალიზობის ხასიათისა შეიძლება იყოს არ მინდა შევანო ვინმე, მაგრამ როცა ბავშვს რაღაც განსაკუთრებულ ენინანობას, ახირებულობას, ქუჩაში გამუდმებული წაწალობის სურვილს შევნიშნავთ, აუცილებელია მავმართოთ ექიმ-ფსიქიატრს დღეს ჩვენ შეგნებულში, მაღალკანათილებული, კულტურული შრომლები გვეყვან და ამიტომაც გავუგებრად მეჩვენება ზოგიერთის შიში ექიმი-ფსიქიატრის წინაშე. ერთი მიზრძანეთ, თუ ბავშვი ავად არ არის, ექიმი მას გახიწიეთ ხომ არ დააავადებს?! ხოლო თუ საქმე დაავადების დასაწაისთან გვაქვს, მაშინ დროულად ექიმი ჩარევა, მერწმუნეთ, ძალიან დიდ სარგებლობას მოგეტანს. აქ საუბარში იქცა და მე მინდა მიეცალმო წინადადებას, რომ სკოლებში უნდა შემოვიტოთ სავალდებულო, სამედიცინო გასწავლა, და ეს მხოლოდ პროფილაქტიკისათვის, იმისათვის, რომ რაიმე დაავადება არ გამოგვეტაროს, დროულ გამოვლენით იგი და ამით თავიდან ავიცილოთ შემდგომი გართობლები. მერწმუნეთ, ასეთი დაავადება ათასში და ათათასში ერთხელ ვგვხვდება, მაგრამ ის მეთათასზე ბავშვი ხომ ჩვენი შვილია?!

ჩვენი ხმაურაინი, ემოციური საუყუნის ბავშვის ფსიქია განსაკუთრებით მდგრადი უნდა იყოს, ქუჩა კარგი და ცუდი კონტაქტების ადგილი გახვდება. სრულფასოვანი ფსიქიკის მქონე, სწორად აღზრდილი ბავშვი ამ კონტაქტებიდან მუდამ უნებელი და გამარჯვებელი გამოდის.

მინდა ვისარგებლო შემთხვევით და ერთხელ კიდევ გავცალმქოთ კაცობრიობის უდიდესი მერის — თამაშის წინადადება. კარგი, ბატონო, ვინც მტყევა, ძნელია გადაკრების, მაგრამ ნორჩებს მინც ვუშვლით, ისინი მინც ავადდინით უნებდრებას. მე არც კი ვიცი, რის ღირსია ის პედაგოგი თუ მოშობელი, რომელიც ბავშვის წინაშე ნათესავს ადარტაბას, და, ასე გასწენეთ, ზოგი მოზარდს პაპისა და მამაადებს კიდევ, როცა პირად მავალითვე ვლაპარაკობთ, ყველაფერი უნდა გათვალისწინოთ. ბავშვს უნდა თავის სიბავშვის მომადებს, მასწავლებლს მგავდებს. როცა მოშობელი ამ მასწავლებელი იქცევა, აღარც ბავშვი მიიჩნევს ამას დასავალდებულად, თუ ვინდა სანიმუშო ახალგაზრდობა გვეყავდეს, ჩვენ თვითონ უნდა ვყოთ, უპირველესად, სანიმუშონი.

მ. ძიქვაშვილი,
საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი.

დღეს ჩვენ აქ მტად სერიოზული საუბარი გვაქვს. თემა საუბრისა ძალიან პიქტურული და მრავალმხრივია: „ბავშვი და ქუჩა“.

დღი ინტერესით მოვიხმინეთ ამ. ბ. კარტოზის ინფორმაცია. გავვიცით ძნელად აღსაზრდელ და დანაშაუვ ბავშვებთან შინაგან საქმეთა სამინისტროს მუშაობის ანალიზის, რომელიც ნაშვილად სერიოზულ უტურადღებას იმსახურებს, განათლების სამინისტროს, აღბა, მეტა კონტაქტების ესავერობება შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან, სახალხო განათლებისა და მილიციის მუშაობა შეთანხმებულად და საქმიანი თანამშრომლობა უღვაოდ თავის ნაყოფს გამოიღებს. სკოლამ, პედაგოგებმა (ისევე, როგორც მილიციამ) უნდა იცოდეს, რა ოჯახიანდ არის ეს ბავშვი გამოსული, დანაშაუვ მოწვევლურ რამ აიძულა, ვთქვათ, ეჭურდა, რაიმე ვაკირებნამ უნებდა ამ ნაბიჯისაკენ, თუ რაღაც „რომანტიკული“ მიზნის თიხამ. შინაგან საქმეთა და განათლების სამინისტროებმა ერთობლივი ღონისძიებები უნდა დაეხასოთ ამ დიდ პრობლემის გადასაჭრელად, მოვიზილოთ სოციოლოგები, ფსიქოლოგები, საზოგადო მოღვაწეები, მიუღო საზოგადოება. დანაშაუვ ბავშვთა რიცხვი, რომელიც ამ. ბ. კარტოზიამ დაახაბელა, არც ისე მცირეა, და ეს მაშინ, როცა რესპუბლიკაში ყოველ ცხრა ბავშვზე ერთი აღზრდილი პედაგოგი მუშავს. ვფიქრობთ, მილიციის მუშაებთან ერთად განათლების სამინისტროს

მუშაებმაც უნდა ვიზრუნოთ სასტუმრო-დღილი არასრულწლოვანის მომავალ ბედზე. საჭირო იქნება, ასეთ მოზარტთა შემდგომ საქმიანობას, შრომებთან ერთად თვლით მიადვენინ ამისთვის სპეციალურად გამოყოფილმა პედაგოგებმა, რომლებიც მუდმივად კონტაქტ ექნებან დამყარებული მილიციის მუშაებთან. ასეთი თანამშრომლობა უღვაოდ კარგ ნაყოფს გამოიღებს, უნდა ადეკვიურო ასეთი შემთხვევები, როცა ნასამართლევ მოზარტზე კლავებ ქუჩა ახდენს ცილ გავლენას.

მინდა კიდევ ერთ პრობლემას შეეხებო. ეს გალავთ ფსიქიურად და ნერვიული ხასიათის ანომალურ ბავშვთა სწავლა-აღზრდის საკითხი. დღეს წერებში დადგა ასეთ ბავშვთათვის განყოფილ სკოლა-ინტერნატების სპეციალურ სასწავლებლად გადაკეთება. ამ სასწავლებლებში მასწავლებლებთან ერთად იმუშავენ სხვა სპეციალისტებიც, უპირველესად კი ექიმები. ხომ ვიცით შემთხვევები, როცა ესა თუ ის ავადმყოფი ჩამირჩინილი, მეორეწლიანი მოსწავლე ზარბაცი კი არა, ავადმყოფი აღმირჩინდა ხოლმე; როდენც არის, ასეთ სკოლებში მომუშავე პედაგოგებს აუცილებლად უნდა ჰქონდეთ სპეციალური (დაავადების მიხედვით) განათლება, და რაც მთავარია, დღი მასწავლებლობით, სივარულით ეციდებოდნენ თავიანი საქმეს.

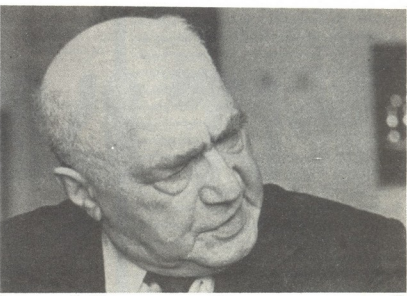
დღეს რომ აქ ამდენს ვკამათობ ქუჩის ცუდი გავლენის შესახებ, ამის ერთ-ერთი მიზეზი შეიძლება ეს ჩამორჩენილი ბავშვენიც არიან, რომლებიც პროგრამას ვერა და ვერ სძლევენ და ორანიდან, მასწავლებლის ჩახსენებამ თავის დასაქრენად ქუჩას მიაშურებენ ხოლმე. ვფიქრობ, ეს დიდი საზრუნავი საქმეა და ამაზე სერიოზული ფიქრი გვიჭირდება. აქვე მინდა დავძინო, რომ ქუჩა მხსენლად ბევრ ზარმაცს, კალამტიდან ამოვარდნოდ მოსწავლესაც ცველინებს.

ომის შემდგომ პერიოდში მერვე კლასელის შესახება ხარკი ოჯახის ბიუჯეტში თითქმის სამჯერ, ხოლო მეათე კლასელის კი ოთხჯერ ვაზარდა. ამავე მეათე კლასელი გავონას გარდერობი, დამეთანხმებით, დედის გარდერობზე ბევრად მდიდარია. უბრალო არითმეტიკის მომწველებით დავრწმუნდებით, რომ შეილებაზე დახარჭული თანხა ზოგჯერ ოჯახში პატიოსანი შრომით შემოსულ სახსრებს აღემატება.

რა მოხდა? რატომ გაუწდათ ჩვენ შეილებს მომხმარებლის ასეთი პრეტენზიები? აქ, ალბათ, ბევრი კითხვისნიშანი მოიყრის თავს, რომელზეც პასუხის გაცემა შესაძლოა გავეფიქრდეს საფურცელად წერილში. მაგრამ ერთი რამ უდავოა: აღდგა დრო, შეილებს ღრმად ჩაუნერგათ, გაუწონ მშობლებს ანგარიში, შექვიანთ თვითონაც ჩინამ სასარგებლო შრომას. საქმემ მოიტანა და აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ სერიოზულ გაუმჯობესების მოთხოვნის მოსწავლეთა შრომითი აღზრდის და მათი პროფორენტაციის მიმდებარე. ამში დიდი დადევნებარება სასკოლათმავროს სასწავლო-საქმილო კომპანებები, ავტრემე სამრეწველო საწარმოთა სასწავლო სამაქტრები. აქ, დადებულში მერვე კლასიდან, უკვე მოსწავლეს შეუძლია მივიღოს და თვითთვის ხანტერების დარგი აირჩიოს, მივანოს ცხოვრების მიზანს, არ გავლანგოს დრო უშემა, აღარ იხტაილოს ქუჩაში უსაქმილად.

ახლა ბევრი ლაპარაკი განაგრძობენ ცუდი კლასების მასობრივად განსწავლა, რაც ვახსენებ სწორად, მაგრამ სად გავხსნათ ეს კლასები? შერდება ბავშვი მასივები, სხადე სასკოლ მშენებლობა არ არის გავთავისწინებულ, რას ფიქრობდნენ და ფიქრობენ თუ არა ახლად ამ მასივების დამპროექტებლები?

ბავშვი ქუჩის მანვე გადუნას ასცდეს, აუცილებელია უხვად აშენდეს და კარავა აღტურების სპორტული ნაგებობები, ნორჩ ტექნიკოსთა და ნორჩ ნატურალისტთა სადგურები, პიონერთა სახლები, განვითარდეს მასობრივი სპორტი. სპორტი უნდა შევიღეს ყველა ფეოში, ყველა სახლში, ყველა ოჯახში. სკოლებში, სპორტის განვითარებისთვის შეფხვდა უნდა იყოს რამ განმარტული სპორტსმენებმა, ხშირად ეწვიონ მათ და, ასე განსწავლო, თავად უშეწინო კიდეს სპორტული ვარჯიშები. სპორტი — აი ბავშვის და მოზარდის ფორსურტი და მოარტური საქანსაღის ერთ-ერთი რეალური გზა.

ა. ურანიშვილი,
აკადემიკოსი.

ახსნავ ლ. ი. ბრეტენის მოხსენებაში, რომელიც მან სკეპ XXV ყრილობაზე გააკეთა, იდეურ-პოლიტიკური, შრომითი და ზნეობრივი აღზრდის საქმისადმი კომპლექტური მიდგომა დაახსნა, რიგობრ იდეურ-აღმზრდლობითი მუშაობის შემდგომი ამაღლების უზრუნველყოფის გზა.

აღმზრდლობითი მუშაობის იმ უზანდეს, რომელიც ადღვის ჩვენი მსქელობის სახანა, წარმატებას მხოლოდ საქმისადმი კომპლექტური მიდგომით მივაღწევთ. სწორად ამტკობ ჩვენს შეხვედრაში სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები მონაწილეობენ. მე შეფერვლები მხოლოდ ზოგიერთ მონაცემზე, რომლებიც აღზრდის მიმდებარე საქმისადმი კომპლექტური მიდგომის ფსიქოლოგიურ სპეციტიზმთან არის დაკავშირებული.

ცხადია, რომ თუ კომუნისტური იდეოლოგიის არ დაეფუფუნო, კომუნისტის მშენებელთა მორალური კოდექსი არ შეიქმნებოდა. იდეურად აღზრდილი პიროვნების ჩამოყალიბება შეუძლებელია, მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ მართკო საკმარისი არ არის და საკითხის გასაკვეთად მოვიყვანოთ ფსიქოლოგიური მეცნიერების მონაცემები: ადამიანის ქცევის ფსიქოლოგიურმა გამოკვლევებმა (დ. უჩაშვი, ა. ლიონტიევი და სხვა), გვიჩვენა, რომ ადამიანის ქცევაში ურთიერთისაგან უნდა განავსებავთ ქცევის „ფორსურა“, ობიექტური მხარე და ქცევის „შინაგანი“ ფსიქოლოგიური ზრტი. ეს უწყანტეხლად დამოკიდებულთა პიროვნების იმ მოტკნებზე, რომელთა მისეღვით იგი ასე თუ ისე იქცევა.

ფოქვა, მოსწავლედ მასწავლებელს აცნობს, რომ მისმა ახსნავმა წესობრივად აღვლია: ობიექტურად „ფორსურად“ ეს ერთი გარკვეული მნიშვნელობის მქონე მტყვა

ფსიქოლოგიურად მოსწავლისათვის სხვადასხვა „სუბიექტური აზრის“ მქონე შეიძლება იყოს. ეს იმხავა დამოკიდებულ, თუ მან მოსწავლესთვის ამხანაგის მიერ წესრიგის დარღვევა რა მოტივით აცნობა. მოტივი კი მრავალგვარი შეიძლება იყოს: დაბეზრება-დასვენება, ვისი ჭკვიც მქონდა, მეგობრის გამაზრებრა და სხვა რამ.

ამრიგად, აღმზრდლობითი ზემოქმედების მტედ მნიშვნელოვანი გზა ზნეობრივი და სხვა აღმზრდლობითი ხასიათის მოთხოვნელების, მოტივების განვიარება და ჩამოყალიბება. მაგრამ საქმე ის არის, რომ აღმზრდლობითი გამოცდილება გვაკლბა, ბავშვს და მოზარდს, მხოლოდ ზნეობის მოსახებ ახსნა-განმარტებით, ზნეობრივ შეთხოვნელებსა და მოტივებს ვერ გამოვსუშვებთ. ეს ფაქტი ნათეს ზღის აცხრდის-ნათეს კომპლექტური მიდგომის მეცნიერულ საბუთთანობას. აღზრდის პროცესის ეს ფსიქოლოგიური კანონზომიერება, ჩვეულებრივ, გამორჩეობა ხოლმე მასწავლებელსაც, მშობლებსაც და ყველა ინსტრუქტორს, ვისაც კი მოზარდთა აღზრდა ევალება. ბავშვისა და მოზარდის აცხრდის საქმე მარტედალ არის ფრომდენდო, რომლსაც ბავშვის პიროვნების ზნეობრივი ჩამოყალიბების რთული პროცესის მრავალგვარი წარმოდგენების შეთხოვნაზე დაამყავ და მთელ ძალღერძს მხოლოდ ამ საკითხებზე საუბრებსა და ახსნა-განმარტებებს ახმარებ, იმის ნაცვლად, რომ ამასთან ერთად ურთაღებდა მაქციონ ისეთ ქცევის პრაქტულ ორგანიზაციას, სადაც მოარტული გამოცდილება და მისი შესატყვისი მოთხოვნელებები და მოტივები უკლიბდება. ცხადია, რომ კომუნისტური მოარტის გამოცდილება მოზარდს ვერ ჩამოყალიბებს ოჯახში, სადაც ცხოვრობთ, იზოვატელური ფსიქოლოგიური კლიმატი

სუფეხს, სადაც მოზარდისაგან არ მოითხოვენ არავითარი მოვალეობის შესრულებას. საბავიეროდ, მის უკიდურ უაზრო კრიტიკულ მოხსენას და მოთხოვნას უწყობაშია და აღიარებენ და ამისათვის სახარების უხვად გაცემასაც არ ერიდებიან. ასე უფალბედება მოზარდს სამომხმარებლო მიღწევებში. ცხოვრებაში კი უფრო დიდი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების პრეტენზია, ვიდრე ამას ინდივიდის მიერ საზოგადოებისათვის გაწეული შრომა იმსახურებს, საბოლოოდ ინდივიდის მრავალი ანტისაზოგადოებრივი მოქმედების მიზეზი ხდება.

მე თავს ნება მივიცე მკითხველისათვის გამეცინო ფსიქოლოგიური მეცნიერების ცნობილი მონაცემები და ზოგჯერ გამეშორებინა კიდევ ჩემს მიერ სხვა ვითარებაში უკვე ანთქვამია, ამ შემთხვევაში ჩემი ამოცანა იყო, ანთ გამომეკვლინებინა აღზრდის საქმის სუსტი მხარეების არსებობის ერთ-ერთი მიზეზი. საქმე ის არის, რომ აქამდე არ არის შეზღუდვები აღზრდის საქმისადმი კომპლექსური მიდომის პრინციპებზე აგებული, აღმზრდელობის მუშაობის ჩამოყალიბებული პროგრამა. სკოლა, ოჯახი და აღზრდის საქმისათვის პასუხისმგებელი უკვე სხვა ინსტიტუტია უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, ისეთი კვებების პრაქტიკულ-ორგანიზაციის პროგრამით, რის საფუძველზეც ბავშვისა და მოზარდის კომუნიკაციის წესობა უზღობდება. ამასთანავე საჭიროა, ნაილაფ იყოს ჩამოყალიბებული აღმზრდელობითი მუშაობის ეფექტურობის კრიტერიუმები. ჩვეულებრივ, აღმზრდელობითი მუშაობის ეფექტურობის კრიტერიუმად ის ითვლება, თუ რაიმე აღმზრდელობითი ღონისძიება ნაჯერდება, რაც იმის ანალიზითაა, მსრულდების ეფექტურობა, რომ განსარჩობი ვაჭნების რაოდენობით განიხილვას. მთავარი ზომის გამოჩვენება, ამა თუ იმ სააღმზრდელ ნახაბითის ღონისძიებამ მიზანს მიაღწია თუ არა. აღმზრდელობითი მუშაობის პროგრამისა და კრიტერიუმების დამუშავების ზეჯერ კიდევ ბევრი აქვთ გასაკეთებელი ფსიქოლოგიისა და პედაგოგიის დარგის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები.

კიდევ ერთ საკითხზე მინდა შევიტყობ. თანამედროვე ბავშვი მოზრდილებული ინფორმაციის ვითარებაში იმყოფება. ინფორმაციის მრავალი წყარო ბავშვს ბევრჯერ ისეთი სიტუაციის წინაშე აყენებს, რის ასათვის სხვადასხვა მას საუფლებო — სათანადო ფსიქო-ფიზიკური ძალეები არ გააჩნია. ასეთი „უსაფრთხოების“ გამო შრომა უსუსტი, მერყევი კონსტრუქციის პროგრამებ უნდა იქნება, რის შედეგადაც მოზარდს, შესაძლოა, წინადადება მასთან ზეგავლენის მსხვერპლი გახდეს. ასეთ ვითარებაში ოჯახსა და სკოლას ბავშვისა და გარემოს ურთიერთობის პედაგოგიური მოწინავეება ეკუთვნის. უკიდურესი ჭრისგანდაც არ არის გამყოფებელი გარემოს გაღმარების პედაგოგიური მოწინავეების საუფლებო: საბავშვო ლიტერატურა, საბავშვო გაღაცემები, საბავშვო კინო, მოზარდ მაყურებელთა თეატრი, პიონერთა სახასხლე და ა.შ.

მ. შპანსკი,
პროფესორი.

ქუჩა, უკვლავებს რომ თავი დავანთოთ, კონტაქტების ადგილია, მათ შორის დადებითი, სასარგებლო, აუცილებელი კონტაქტებისაც.

მოზარდზე ქუჩის ურყოფითი გავლენის შესახებ ლაპარაკი (ამ კუთხით არის დღეს აქ საუბარი) მაშინ იქნება გამართლებული, თუ დავსვამთ სულ ცოტა ოთხ საკითხს და მასზე გავცემთ პასუხს: 1. რით არის ქუჩა საშინი მოზარდისათვის? 2. ვისთვის არის ქუჩა საშინი? 3. ქუჩა მხოლოდ ურყოფითად მოქმედებს მოზარდზე? 4. ქუჩის გავლენა მოზარდზე ახლავს იგივეა, რაც უწინ იყო და, მაშინადაც, რა იგულისხმება ქუჩაზე?

ქუჩა ის ადგილია, სადაც მოზარდი თავისუფალი დროის ნაწილს ატარებს. თავისუფალი დრო კი მოზარდს აქვს და მასზე მძლავრად იმპრინტირებს ხარჭე ზრდის და ქუჩის მიმოურობის ხოლმე.

რით არ მოგვწონს ქუჩა? უსაქმურობა, ლაღაღადარობა, საღარბაოებში ნარკოტიკები, ვინება, ვინება, ვინება სულდინობა, მოძრაობის წესების უფლებებელოება, უზრდილი საქციელი, მაგალითად, უფსოებისხილვის უნებურადგეგმულობა, თუნდაც ის ასე გამოსატყუარებელი სრულიად უწიფიერი ახალგაზრდისა და მიმართავს სამჯერ მასზე უფროსი, თანაც სრულიად უფსოების: „ამოცი საგაერტი“... ეს რომ იხოვინა იყოს, მაშინაც არ არის საბავშვო. მითუმეტეს, როცა იგი მოიხივება. ასეთ ახალგაზრდას სურველი უნდა შეესწროლინ იგი მოითხოვს; იგი მომხმარებელია ან სწორედ ამისთვისებისთვის არის ქუჩა საშინი. ეს რომ განვანტო, მოუფიქრებ ნორა მაგალითის ჩვენი ცნობილი მწერლის ნორა ლუბაძის ახალი ნაწარმოები — „Helladas“ მტად დამაფრთხილებელი მასალის იძლევა ამაზე ფიქრისათვის. იანგულო, რომელიც დროის უფლებს ნაწილს ქუჩაში ატარებს, ქუჩის ავარა ბიჭია — იგივება კიდევ, ჩუხუბის, ჩუხუბისათვის, ზარს თამაშობს, თითქმის ყველა იმ საწინდელსას ნადის, რითაც ქუჩა საშინია და მანაც იგი ქუჩას საბოლოოდ ვერ გაუტყუებია. მასში არის ყველა ძვირფასი ად-

მიანური თვისება — ნაწი სიყვარული, ცინცხელი სიხარული, კაცური თანაგრძობა, პატიოტიკზნა... როგორ მოხდა ეს? ეს ამის წყალობით მოხდა, რომ ეს ონავარი ბიჭი მშობლებთან ერთად შრომობს, საარსებოს მოულობს, იცის შრომის ფასი და ამიტომ ადამიანური თვისებებიც სრულიად შეუმანგელოდ ღვივდება მის უწიფიერ სულში... ამისთანებისთვის ქუჩა არ არის საშინი... — იქნებ, პირიქითაც, ხოლო ვინც ოჯახშივე მოულებლობა ყველა ამ თვისებას, ვინც უფრო და შრომით მომავლობის ფასი არ იცის, მისთვის ქუჩა საშინია. რით არის საშინი? იგი ემოციების სიღარიბეს განიცდის, რადგან არ იცის ფასი იმისი, რაც უხვად მიეცემა, არც დღის საწილისა და იცის, არც დღე და წუთილი. ასეთი, ემოციებისგან დეკლიო მოზარდი იაფფასიან მრეცებიც გადასუფუნება ქუჩაში, თუნდაც ნარკოტიკული საშუალებების დაღუფულ წამიერ საამოვნებას...

... დევანდლო ქუჩებში მოზარდობა არ თათბირებენ იმის თათბარზე, თუ როგორ მოახერხონ ბუტისის ყუფვა (რამდენი ჩამსჭირდებოდა ამას და რამდენი ტკბილი მოგონება ამასთან დაკავშირებული საშუალო ასაკს დაკლებული ბევრი ადამიანისათვის) როგორ გაეცრონ გახელო „ობლონიკა“, დაეზიონ „კაშინა“... ქუჩა ოცნისთან არის არსებითად დაკავშირებული ოცნისთან თათბირით კატახტიოგულები იტლებს, შეიძლება ქუჩა კიდევაც. ქუჩაში და გრუში კი იგი საბავშვოებზე მტად სასარგებლოც იყო... ფსიკური აღზრდის, სპორტის მასობრიობის შესახებ რამდენი თქვა. პარტიოფ ფორმულებზე იყო ლაპარაკი და მანაც არ ხერხდება ყველა უბნს ქონდეს მოზარდობა თავისუფლებისა და თამაშის ადგილობა. ლეკაბაბა გერანდ ფანჯიქმდ ბომ სწორად ითვარაპა ქონაში უფროდ მომავლებული მოზარდების შესახებ...

საქმილი ძალზე ბევრია. მე სახსებით ვეთანხმები ძალზე ავლიანს ზარს — მოზარდ ქუჩის ურყოფითი გავლენისაზე გაჭმელი უნდა იყოს.

თოვლი თეთრი შუქი

მ ო თ ხ რ მ ა ბ

შმატავრი დ. ერისთავი

ცოტა ნელა ვიარათ, რაღაც სისულელეები მიტრიალებს თავში და, თუ არ ვითხარბი, დავიხსრბობი. ისე ვარ მოზალო, ღარნაჯში რომ ჩამიშვან, ფესვებს გავიტარ, ფესვებს და ვცვალებს. ისე მე-მართება ხანდახან ღვიწინში. ღვიწინში, შემოდგომის ბურუსში და პირველ თოვლში. არა, ღმერთი, სახარება, ლექსი არ დამიწერია. მაკვარს კი, ხომ იცი! შენ ჭვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი, მერი, იმ ღამეს მაგ თვალთა კვდომს... საოცარი ხალხია პოეტები... გადამავლენ და დამპარებ, როგორც ჩერტუნებს ისარა... ერთხელ რა წავციობებ იცი? ქალი წერდა, ჩემი ძმები გამუდმებით იმორიგებ შენი ხელის ჩადრმავებებსო. მოიცა, არ გინდა, რა, თუ ძმა ხარ! აგერ იმ აუბანს შეხედ. სახედავკრილს, დახეცილს. მანდ ჩემი რუსულის მასწავლებელი ცხობარობდა, მანანა გიორგიანა, უშუფლიროდ და-ბერებულა, რაღაც კეთილშობილობის სასწავლებელ დამთავრებულა. იგრე იცოდა ფრანგული, როგორც მე და შენა ველაპარაკობ ქარ-თულს. ქმარი შუილია, ოფიცირი, დამალული ჰქონდა იმის სურა-თი, ერთხელ მაჩვენა, ნამდვილი ქართველი ბიჭი, პირთხელი, ამეცი, ოცდახუთი წლისა დაღუპულა ბათუში. შერე ვინ აღარ თხოვლობ-და თურქი, კაი ქალი უყოფა, კარგი იყო მოხატულიმარხიცი, მა-ღალი, წელაბარბული, მაგრამ აღარ გათხოვია... — ნუ გაიწუღებ-ვათ, რომ სე ქართველი ქალი ვარაო ჩვენ, მოწაფეებს, ძალიან გვი-ყვარდა. სკოლაში ხომ გვასწავლებდა, გაკეთილებსი შემდეგ მის სახლშიც. სკოლადაც, ხან ლტოლს გვეგამაშვებოდა, ხან დიშონის, ხანდახან ხიკვალსაც ვაკეთებდით ერთად. თან ესე ვიყავით, თან სულ რუსულად გველაპარაკებოდა. დიასამოცი, უფროსი ვიყავ-რეთო, რუსული ძალიან კარგად უნდა იცოდეთო. ჩვენც მაგრა უცვლილობით, თუ რამე შემოძლია დუნდა — მანანა გიორგიანას წყალობით. სამოდასამში თუ სამოცდაოთხში მოყვდა საწყალი. კა-ციშოლი არ ჰყავდა დამტრებელი ჩვენი, უყოფილი მოწაფეების მე-ტი, მაგრამ რაც მართალია, მართალია, ძალიან კარგად დავმარბით, ძალიან ღამაზე სურავდა ვაგვალთ. რა დეტალებიანა აღნიშნავ-დი? ძველი კამოდის ქვედა ურჯოში ხმალი ჰქონდა, ის ხმალი ჩა-მატანეთო. ჩავატანეთ. დავადეთ ვაღლებ და ხელები შედ დაწაწუ-რანეთ. შაშისა იყო, შაშისა, თუ ქმრისა, არ ვიცი. უმეტესმა ქმრისა იყო, შემიძლება შაშისა, არ ვიცი. ისე გიროდენე ჩვენი გოგობა... მოიცა, ვახანებია, შენ არც ვეინაწავლებებოდა, არც ვეხმებოდა, მაგ-არც დამავლდ უყრი, რაზე ვიყვიბი ყველაფერ ამას.

ორმოცდაორის ეს დღი, დღემებერი, პირველი თოვლია მოსულა. გერმანელები ემანდ არიან აი, კავკასიონის ვაღამა, მაგრამ აქ სიწ-წუნარეა, უფრო მეტი სიწუნარეა, ვიდრე ეხმაოდა რა უნდა, კაცო, ვინ დადილიდა ვაჩრე, ან ვინ დადილიდა, ვინ ეხმაურებდა აქა-იქ თუა ვატხებით თოვლი. მე ცოტა ხნის უძებლებით ვარ ჩამოსული. ხომ იცი, რაც დამემარა პირველად? დამამთავრებინეს ჰაქმაშ ექვსთვი-ანი სკოლა. გამოკეთეს სკოლის აქეთ-იქიდან თითო მუხრანე უსკიბი და გამოიშვეს ფრანგურ, წინა ხაზზე, მაგრამ თერგს არ ვიყვიბთ და-ცილებულნი, დავგახხნენ გერმანელების თვითმარხანებზე და რი-არია წაიდრეს ჩვენი ეშულონი. მე მარცხენა კანიე ვამავლიყა უუმზარის

ნამხსრებმა. იმოდენა სისხლი მქონდა დაკარგული, თვალთ ვეღარ ვხედავდი. ამწიეს, დანდაც საკაცებე და წამოშოვიყენს თუენ. ჭერ სა-ველე მოსპიტალში ვიწქერი, მერე — მახარვალში. შეენახვერის თავ-ზე ძლივს ავიღე უავარჩენი. ერთი მაღალანი კაცი იყო, მთავარი ექიმი, ადგა და მივილი თვით გამომიშვა შინ. ჩამოვიდი აქ, მაშინ მამანშიმე ისევე აქ მუშაობდა; კვებოთ ვცხოვრობდით, ხილთან, სა-ხელწმიფო ბინაში. ვახარებულე არიან ჩვენები, მე კი დანა პირს არ მიხსნის, გარეთ არ გამოვდივარ, ოცი წლისა ვარ და მრცხვებია. აქედან რომ მივიდოდი, ყველას ამას ვუბნებოდი, — ან მოყვდები ან გებოდად დავბარებუბი-შეთი. ერთი ტყვია რა არის, ერთი ტყვიაც კი ვერ ვესროლე გერმანელებს, პირველმავე უუმზარად ჩამწვდვა და დამამარცხა, ვიყავი ოთხი თუ წუთი დღე შინ, ძალიან მოწყურენა. ავ-ღმეტი, ავიღე უავარჩენი და ვყვედი მანანა გიორგიანასთან. ავიციო თოვლია, როგორც უნდა, და თითქოს ბოძალა. ფრანგზე მაგრად მაქვს შემოპურებოდი ბრტკული ქამარი, ცალ ფეხზე ჩემსა მაგრა, ცალზე — კალთო, ის ნაირაგორე კანკე თხილად მაქვს შემოხრებოდი დიდა-ჩემის ქიშპირის შალთი. ჭერ შალი მახვევია, მერე ოცდაოთხი. ორ-მოცდაოთხმეტეტი კილო ძლიხსა ვარ, მუხუბუბად, მაგრამ ფრთხილად მივდივარ. ავიდი მანანა გიორგიანასთან, შან დამხვდა. ხომ იცი, იმი რაც იყო, წელიწადნახევარი ძალიან შეტყობოდა, როგორღაც განა-ცხრისფრებულეთო, სახითაც, თითაც. — მოი მალგოც და იტარა. ხელს მადებდა ფეხზე, ბტვიავო? — შეკითხობდა შემოვიხელო, შეწუხებულა. არა-შეთი, ვიცინოდი მე, მაშინ რა ქნა, იცი? მის-ჭვარი ვაღაიწერა, ხომ ხვდები, რაც იყო პირჭრის ვაღაიწერა მას-წავლებლისთვის იმ დროს! იწერდა პირჭვარსა და, მე რომ არაფერი გამეგო, ფრანგულად ამბობდა რაღაცებს. სწორად ღელს მომიტანეს შემოი, შეუტეოდა ღულებს, რაზემლები რომ იყვნენ, ხომ გამსოვს, იმით მოიტანათ შემს, ისიც თავის ნამოწაფრებს. მეო, გოგრა მაქვსო, მოიდი, ის გოგრა მოხვაროთო. მე, რა თქმა უნდა, ვიყურე, ნურა-ფერზე შე უწუხებულანი-შეთი, მაგრამ შემომიძებნა, ვამოლო დიდი, უკითხული ხოცვრა გოგრა კარისს უჯინან, მოქმენა საოუ-ლიც. მეტი რაღაც ჰქონდა, სათოვლი წე გამოვარებო, ძველი გა-ზეთი ვაგვალეთ ძირს, გოგრა ზედ დავადეთ, ჩაიჩიოქე და ის იყო ერთხელ დავკარი საოული, რომ კარზე ვილიყან დააკაუნა. წაიხდა მანანა გიორგიანა, ვაალო, ვაალო, — შემოლო. შემოვიდა გოგო, პატარა გოგო, თითხმტ-თხთხმეტი წუმბი. შეგიმარხენია ქმრა კა-ხლებო? — როგორღაც ფართო ნაკვთიანები, გლუნი, წყლისფერ-თვალებიანები, წარბებდაცხუბებლები. რუსები არიან, — რუსუ-ბი არ არიან, არადა, ცხვირი აპრტხილი აქვო. რომ ცინანა, თვალები თითქმის ხუბუბებდა და წერდებოდა გამოლოცონი მზრწინანა, ბაც-ღმზრწინანი შუქი. ესაო, ჩემი ძველი მოსწაწალია, ეს კი — ახა-ლოო, რა ვაცაცო მანანა გიორგიანა ერმანებო. მაგრამ გოგონა იმდენად პატარა მომჩვენა, არც ფეხზე აშმდავარს არც აიო ხელი ჩამომიძრებოდა. სულ ღიანე ვაწერი, ისე დაუწყარი თავი და გამე-ტხილი დავცხებ გოგრას საოული. სულ მახვარა, — რუსი ქართვე-ცეცა, კურდღლისა, მაქვებდასტხილი, დაპატარავებული, სწრაფად გა-

იხადა ის ქურქი, მოხიდა შინდისოვლი თეთრი ქუდიც, წამოვიდა და თამაშად ჩამოხვდა ჩემს წინ. თვალბეს მანათიბეს, ანტრეტრებს რას და როგორ ვაყვებ. მე ვუთხარა, წინიდან ჩამომცლიდა, ჩამომეცალა, გვერდზე გადავადა, ისევ მუზღებიო. მე გოგარას ვუწავა, ის კი მიფურებს და რაღაცებს მეტოხება. რას მეტოხება ეროს, იცი? — ახლადან თუ გინახავთ გერმანულები, ციცილებიო. მეორებს კიდევ, სახეებმუხნული, — ძალიან გეტყვიანო, როცა დაიპყრონ? საერთოდ, ქალები შობიდა კიბულაობიდან ამახ, მწელი მისახვედრი არ არის, როგორ ვუკახებუნდი ან ერთზე, ან მეორეზე, დიდი ვინმე ბაყუსუ მგონია ჩემი თავი და სამოწაულად ვუვლებ ან მის, ან არას. იმან კი, ალარ იცის, საიდან მომაროს. მოხლა გოგარის თესლი, გადმოყარა რვეულზე და მომიბანა, გამომალა წინ. გამოილო არაყი და ხილი მანანა გიორგვენამ, თვითონაც დლია, — თფარავდეს ყველა ჩვენს ქარისკაცს ჩვენი ხალხის მაღლიო, — მეც დამაღლივინა, სადღერბტელი იმ გოგოსაც ათქვევინა, მხოლოდ დიმილით გააფროხილა, კი არ დალოლო მაგრამ გოგამ სადღერბტელს თქვა და ის ერთი ჭიქაც გამოკალა. მანანა გიორგვენა ვაღაიარა, — რა არის ეს, რა ჰქენილი მაშინ გოგო წამოვდა — გაწითლებული, გაწითლებული — მეტს ნულარ გამიწურებით და ლექსს ვიტყვიო. წავიდა უფინ-უფან, მივდა კედელთან. ხელები წინ დაიწყო, მუხლებს უღიწონ, და, პატარა ბავშვები რომ ლექსს ამოხებ ხოლმე, თანაც ნაძალადევი მიამბობით, აი ისე თქვა: უცხო კაცთანო, მე ძალიან მორატვი ვარო, გვერდით როგორ დაფუწვებო, სერი მეო, დღეამო, ლამაზი კახა შემეცრაო, ხომ დაიჭმუნება, ხომ გაფუჭდებაო, თქვენ რომ მომწვევითო, სერი შემოდგომა გავიდა, გავო ზამთარც, დადებდა ვაზაფხულსო, ვაზაფხულზე უკაც დიდი ვიქნება და მოდი მაშინ წამოყვანო, სერი ერთი იმდისელი პოეტია — იმისა ლექსი წამოვიდა და დაქდა. ჩვენ, რა უნდა გვექნა, ტაში დაფუქარიო, მანანა გიორგვენამაც მეც, მაგრამ გულიგულში არ მესამოყენება მისი სიხვეიო, თანაც ვავიცი, სკოლის დირექტორის შვილია, იმ წუნლავს თბოლისიდან გადმოსული. კიდევ თქვა ერთი ლექსი, ის უკაც ჩენი, ხალხური, ის მეც ვიცი ზეზიად: გინა ლალი ვარ, რომ ვმღერი, გულისა დარდას ვიჭაჭი, ვინაც ჩემს იდუცის, ლაია, ჩემსავით ლაღიმც ის არი, მასაც მათუკლებ ლეცები, მამა-ნანარლი იხარო, ანამც მათუკლებ ნამბოსა, არც მამაზე ნაკლებ ის არი". ეს სტეა სური თუ ფშაველი ქალის კილოთი თქვა, დაქდა და იქდა თითქოს-და მართლა დარბიანი დიმილით. თმა მოურჩია მანანა გიორგვენამ, აკაცა. მოხიარვა გოგრა, გარეთ ვავდითო, რომ გაციებულყო. მშვენიერი გოგრა გამოვდა, დღესაც კი მასობს იმისი გემო. გვახელით ის გოგარც და წამოვდქვი წამოსასვლელად. მანანა გიორგვენამ გვითხრა, თქვენ ერთი გზა გაქვო, ერთად წადითო დავებ-შვილებოც და წამოვდით. უკაც დაძებდა, თოვს, ერთად მივდივართ და ის მელაპარაკება, სულ მე შემომწურებს თოვლის თეთრ შუქზე და მელაპარაკება: კავასიონის წვერებზე, თითქოს ეღვაა, ისე განათლება ხოლმე. ეს მართლა ზარბაზნების ცეცხლის შუქია? მე მხარბეს ვიჩიქავ. სულ ემინია, არ წავიქცე, შეტოხება — ილიგებო მამ არ გტარეთ უავარჩენიო? მივიღით მათ სახლამდე, მე კიდევ უნდა განვავარცხა. გააკვილებით და მიფურებს ხან უავარჩენებზე, ხან პირდაპირ თვალბესო, აშკარად ვეცობდები. გამიწვდა მომიბნება, გადავდივი წინ უავარჩენებ, მიფურბრუნდი და ვუხუნებო: — გაიქცე-ლა შინ! — თან აშკარად ისე, ბალღებს რომ ეუბნებან დიღები. ერთიც შემომხვდა, გაკვირვებულმა, შემტრიალმა, მიბრუნდა, არ გაქცეულა, მაგრამ ისეთი ნაბიჭითი წავიდა, ტრატუნნი დაიწყო თოვლმა, მეც წამოვივდი ჩემი გზით. ის შეუბუღება რომ დამამ-თავრდა, ისევ გამგზავნეს ფრონტზე, როდის დავებრუნდი, ეს უკაც შენც იცი.

მას მერე ერთხელ ვნახე ამ ათი თუ მეტი წლის წინათ. ხაკვირველია, მანინე ვიცანი. სოხუმის მატარებელს ვხვდებილი და ამ მატარებელით ჩამოვიდა, — იცი როგორი ქალი ავახა რომ წარმოვიდანი, მზის აღმურში — შუბლმწერადი და ზეიადი წინ მარბობდნენ ბოკეები — მუკრივი, გარუჭული ყოჩადი ბიჭები.

თვითონაც მზე ჰქონდა მოკიდებული უავისფრად. თუქი მთელი ჩემი ახალგაზრდობა გმირობაზე მეოცნებებ გამომცნაურებაც კი ვერ გავხედე. ვერც გამომცნაურება, ვერც გამომცნა...

შესველრა რელაქციუი

„ნეჟუის სე“

საუბრეთაოდ ცნობილია ის დიდი წარმატება, რაც კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ ახალმა ნაწარმოებმა „ნატვრის ხემ“ მოიპოვა. საერთაშორისო აპარატზე ირანში ფილმს დიდი პრიზი „ოქროს ჭიხვი“ მიანიჭეს. ეს ფაქტი კიდევ ერთი აღიარებაა ქართული კულტურისა, ქართული ხელოვნებისა. თურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციამ თავისი უოველწლიური პრიზი წლეულს სწორედ ამ დიდებული ფილმის შემქმნელ კოლექტივს მიანიჭა. ამის გამო რედაქციაში მოვიწვიეთ ფილმის რეჟისორი თენ-

კატერინი ფილმდან „ნატვრის ხე“

ხუტა ბერულავა და რევაზ ინანიშვილი

ლომერ ახვლიდიანი, თენგიზ აბულაძე და ლია ქვეჯარაძე

გიჟ აბულაძე, სცენარის ავტორი, მწერალი რევაზ ინანიშვილი, ოპერატორი ლომერ ახვლიდიანი და მარიტას როლის შემსრულებელი, ახალგაზრდა კინოსახიობი ლია ქვეჯარაძე. კარგად მოვესვენებთ, რომ ფილმის სცენარის პირველი წყარო გიორგი ფილინის მშვენიერი წიგნი „ნატარის ხეა“. რედაქციამ სტუმრად მოვიწვიეთ საგამოცემო პოლიგრაფიული გაერთიანება „განათლებელი“ გენერალური დირექტორი, პოეტი ხუტა ბერულავა, რომელიც „ნატარის ხის“ პირველი ორი გამოცემის რედაქტორია.

პროზის გადაცემის შემდეგ მეტად საინტერესო საუბარი გამართა. „ნატარის ხის“ დამდგომ კოლექტივს გამარჯვება მიულოცეს და ფილმის ორგანიზაციის იუსტიციის დეპარტამენტის რედაქციის მუშაკებმა. ყოველი მათგანის გამოცხადება ჩანდა ის გულწრფელი აღტაცება, რითაც ქართველი მაყურებელი შეხვდა „ნატარის ხეს“, ჩანდა შალღიერების გრძნობა, რომ ამ ფილმით ქართულმა ხელოვნებამ კიდევ ერთხელ თქვა თავისი სიტყვა. სადურბორისო ასპარეზზე, წილც ერახულ გამამარჯვა ქართველმა ფილმმართებელმა, სცენარისტმა და ოპერატორმა — აი ის დიდებული სამულო, ვინც უზრუნველყო „ნატარის ხის“ გამარჯვება. ბუნებრივია, ამ სამულომ შრავალი კითხვები დასვით, ვთხოვეთ ესაუბრათ ფილმის დახადების შესახებ.

კიდევ და კიდევ ვუბრუნდებოდი კადრებს, თითოეული თავისთავად დამოუკიდებელი მხატვრული ნაწარმოების, დიდებული ფერწერის შთაბეჭდილებას რომ ტოვებს. ვივარდობდი გულისშემძვარე სცენებს, მუსიკას, ხმებს — განუყურელად რომ ტყუილებმა მოქმედებდა. განცდებს, ვსაუბრობდი ფილმის ფილოსოფიურ ხედვაზე; ტრაგიკულად შენივთებულ მუმანაშზე, სიყვითლის გამარჯვებაზე, სიკვდილის სილამაზით გამარჯვებაზე, მშვენიერების ამაღლებაზე, წილც უყარაობზე, ორლოებზე რომ ჩამდგარ დილის ნისლეზე. მარიტას ღვთისმშობლისებრი იერსახეზე, სესილია თაყაიშვილის მარადიან ბევრისმოქმედ, უტყვე სცენაზე, სოფიო ქობულაძის ფუფალაზე, კობე დავუშვილის ციციკორეზე; უსომოდ, ვასაკრად ღამას კადრებზე, ფერებზე, და იმარეც, რომ ფილმმა ბევრს წააქოხა, ბევრს მოაძებინა გიორგი ლეონიძის გეღის ხიმღერა: „ნატარის ხე“ და თენგიზ აბულაძე, რევაზ ინანიშვილი და ლომერ ახვლიდიანი გეღისუხებდნენ, გეჟებოდნენ, განგვიმარტავდნენ, სიამოვნებით გველაპარაკებოდნენ ფილმის შემქმნაზე. რეღისორმა თენგიზ აბულაძემ გავცვიწო საბჭოთა კავშირის რამდენიმე ცნობად ხელოვნობაგან მონაწერი პართი, მილოცვა-აღიარება, გვიამბო მოსკოვში, კიევეში, ლენინგრადსა, ვილნიუსსა და ტაქენტიში რა აღტაცებით შეხვდნენ „ნატარის ხეს“, ხოლო ირანში, ფილმის დემონსტრირების დროს ისეთი ხმაური ატეხილა, როგორც ფეხბურთის სტადიონზე გაისმის, და ისიც მაშინ, როცა მსაჯი გოღს არ ჩათვლის!

თენგიზ აბულაძემ ისიც გვიამბო, თუ როგორ მიანგეს ხმას, ხმას რომელიც თან სდევს მარიტას სამარცხვინო დახმის კადრებს: ეს არის მეტეხის ტაძარში თავსრული იოხასიოდე მტრედის ლუღუნე, მათი ფრთების შრიალი ქარში... რა დიდებული მიგნება!

ოპერატორმა ლომერ ახვლიდიანმა გვაცნობა, რომ ფილმი სამამულო ფორზე — „შოსტაქია“ გადაღებული. მისი პართი ხის ფირი ფერების გაღმორცემის თვალსაჩინოთი ძალიან კარგია, ფერწერულა... ისიც გვიამბო, რა თავგამოდებით მუშაობდა „ნატარის ხის“ შემქმნელი კოლექტივი: გადაღების დილის 7-8 საათზე იწყებდნენ და საღამოს მთლად სვლდები ბრუნდებოდნენ — წვიმიანდ, ბურუსიანდ. მაგრამ პასუხისმგებლობა იმდენად დიდი იყო, ენთუზიაზმი ისე ერთსულვითანი იყო, რომ ფერხილობა არ წამოსტკინდით... ხოლო მარიტას სიკვდილი, რომელსაც ექ ღამაშოც ეკ ვუყოფით, წელამდღე ღალსა და ტალახში გადავიღეთ...

„ნატარის ხის“ ყველაზე ახალგაზრდა მონაწილე ლია ქვეჯარაძე საუბარში ვერ ჩათვლიდა. ეუხერხულვობდა. მხოლოდ წილც მერიტა, მარიტას ვაცისკროვნებული, დიდებლობით. მისი მშვენიერი განსახიერების შედგეც ხომ არის ფილმის წარმატება. წარმატება ეკ იმის აღიარება, რომ საოცრებრი ნატარის ხის მოპოვება ქვემარტივ ხელოვნების გზით ყოველთვის შეიძლება!

ინფორმი

სისამიერსო კაპანუშვიანი

ერთი კვირით ადრე ვიწყებ სარეჟიმარტო თადარგის, შვიდ მარტს, უკვე ჩემს ოჯახში ბურ-მარილდ შრავ არის.

და მთულე ეუთრითი სუფრას როცა დახედავს, ვაი, ჩემს ტყავს, თუკი ოღნავ დამიწუნებს ნახვლავს. თვალმდე გაღმომბირიალებს, გეგონება არწივი, ლამის თავზე გადამანახს ნიგეზიანი საციკი.

მაგრამ როცა გამოიღმებს, სიამაყით ვივხვები, შრად ვარ ტყავი გავიძრო და მას ვუთქოდ ჩანებო.

ღვიწი ვარჩვე ნატურალურს, საშუალო სიმაგრის, — ჩანმრთლობას ვუფრახილდები საყვარელი სიმაგრის.

მაქვს ისეთი გემონება, თანაც ადლი მახვედრის, უსანსოდღე არა მჩრჩნე ცოლისოდ და ხილდერი. ჩემი ცოლის მამოსაც ვუფრეშევე საკაზე.

(დამაყვანდა ბიცოლა და სამხედროდ დეკარგე...)

ეს რა მარტიც გვაგაბტო ხალისით და შვენიოა, მე ოჯახში ვტროლდობდი, ცოლი მუყავა შვირდად.

შვილიწი ზრუნვის არ ვაკლდობი და ვუვლელი კალითი (საყვარელი სილდერი ეკ იწდა დედოფალითი).

თან კერძები დავამაზადე, (ჩაატანდი სალო თიის), ზოგჯერ რამეს საჩუქბო წიგნიწავდა ვსწავლობდი.

ფსკური ვავარდაზე ჰქონდა — თქუწი ვრეცხავიდი იმდენ ხანს, ისე ვავრიატადი, ერთი ჰიქაც არ გამიბეჭვას.

მთულედ, ყველა ქალს ვაჭობე სიბეჭითი, სიმაღლით, რა ყოჩად ღი მუყავსო! — ამაყობდა სიმაგრის.

ღელსაც ისევე ვფაცორობ, ცოლი ზის და თავს იტყვას, თანაც ნატარის, რომ ქალთა დღე სასუწუნედ გადაქცევა.

განო ცინცაძე

ბოსნიელი წლის ყოველ დღოს

„საბინაურ განვითარებას მითითებს ბოსნიელი, თანაც მთრავლი წყლების გამოყენების ბაზაზე საბადრო ბოსნიელი მთრავლი მთელი წლის განმავლობაში მომარაგების საკითხი. როგორც მოგახსენავთ, ასეთი წყლების რაოდენობა ჩვენი არცთუ მცირეა. მართლ უკვე შესწავლილ მარაგს შევალა სითრთი უზრუნველვს 600-800 ამბატარაზე სათბურები. თუ ამდენი სათბური გავაშენებ, ჩვენ შევამოწმებ სულ ცოტა 120-160 აბსოლტ ტონა საბადრო პატივით და კიდარი მივიღოთ, ზამთარში კვდენი ბოსნიელი დიდხანს დავაშენებ. რამდენად არა მართლ საპარტოვლო, რამდენად აპრობირდ სხვა რასაგალიკების მოსახლეობის მომარაგებაზე. თანაც ეს გამოცდითრად ფრად ხელსაყრელი იქნებოდა ჩვენი მისწრაფებისათვის“.

(1977 წლის 26 იანვარს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის V პლენუმზე აშ. ბ. შამხარაძის სიტყვებიდან)

მარცხნიდან მარჯვნივ: მერი შაოშვილი, ნანა რუხია, სათბურების სამმართველოს უფროსი ვაა შამუგია და ნარგიზა შონია.

კომუნისტური

რამდენიმის რაიონის ობერების ექსპერიმენტული სასათბურე კომბინატი ერთადერთი აკვინში, რომელიც თერმულ წყლებს იყენებს.

ცხელი წყალი აქ შემთხვევით აღმოჩნდა, აღიბადა იღვა — მისი გამოყენებით შეიქმნათ ბოსნიელის საკუთარი წარმოება.

პირველი პროდუქცია — 21 ტონა ბოსნიელი წყლებს იანვარში მიიღეს. ჯერჯერობით, ობერებში, სათბური ექვს ჰექტარზეა მოწყობილი. მაღვ მას კიდევ ექვსი ჰექტარი დამატება.

ჩვენ ვესაუბრეთ აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა სამსოთს თავმჯდომარეს აშ. ავანდლოს საკვარელოს, რომელიც პირველი დღიდანვე ამ მებრე მნიშვნელოვანი მშენებლობის შტების ხელმძღვანელია:

„ჩვენი მიზანია აფხაზეთის ტერიტორიაზე ეს საშუალები გაგრძელდეს და გაფართოვდეს. მშენებელთა კოლექტივი მომზადებულია — აქვს სათანადო გამოცდილება, კვალიფიკაცია. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა და საქართველოს სსრ მინისტრთა სამსოთს მიიღეს გადაწყვეტილება, რომ წლებულსეც გაავრცელოთ თერმული სათბურების მოწყობა, განვადართოთ იგი კინდლის მიდამებშიც და საეროდ, თუ კინდლაში 55 ჰექტარზე გაშენდა ასეთი სათბურები, ვალს — 12 ჰექტარზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ პრობლემა

გადაჭრილია, რომ სეზონში 16.000 ტონა ბოსნიელი მიიღებთ.

რა თქმა უნდა, გვერდნა სინელებზე, შეფერება, შავად შარშან მდგომარეობა გამოსწორდა, გვერები ვადაკარბით შესრულდა. და სათბულო წელი როგორც მშენებლებმა, ისე კომბინატმა კარგი მაჩვენებლებით დასრუტეს. ობერების ექსპერიმენტული სასათბურე კომბინატს მშენებლობის პროცესში ეწვეუნენ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ედუარდ შევარდნაძე, რესპუბლიკის მინისტრთა სამსოთს თავმჯდომარე ზურაბ პატარიაძე, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მეორე მდივანი გენადი კობიანი და საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი გუმბერ პატარიაშვილი. მათ დაათვალიერეს მშენებლობა და შეგებრიდნენ დახმარებას. პართიულ, საკმაოდ ბევრი სიტულებ, ძირითადად, დროზე ვადალხებთ... კიტრი და პაიდორი, ჯერჯერობით, სანატორიუმებს და დასასვენებელ სახლებს ვგზავნებთ, 1980 წლისათვის ეს აფხაზეთის მთელი მოსახლეობა იქნება უზრუნველყოფილი.

... წვიმს. წვიმა ჩამოიდა სათბურმშენის სამმართველოს ღია ფანჯრებზე. ოთახში მაინც თბოდა. წაბისწამ იღება კარი. ინერტები, შექნინატორები, მშენებლები მიდიან სამმართველოს უფროსთან ათასჯერად სთითხვ, მოსაგვარებლსა თუ ჯარჯერობით მოუგვარებლზე, აუცილებლზე, საჭირო

ზე... საქართველოს სოფლის მშენებლობის სამინისტროს 56-ე მთარაგი მეცნიერებელი კოლონის უფროსის ვაა შამუგიის არ სცავალია. მაინც ვართმეოთ ძვირფას ღრის. ვაა ვესაუბრება პირველ დღეებზე, პირველ სინელებზე, პირველ სინარებზე, დასახულ მონებზე; მათი სამმართველოს მშენებლებმა გაიყენეს ობერების სათბურების კენ ბეტონის ზები, დაყარეს ჭობიან ნიადაგზე გრუნტი, დრენაგის მოწყობილობა, ააშენეს სათბურები, დაამონტაჟეს ელექტროგანათება, გზა მისცეს თერმულ წყლებს სათბურებისაკენ, დააყენეს მეტეოლოგის მართვის ავტომატური სისტემა, გაიყენეს ობმარირადი ელექტროგანაცემთა ხაზი... მშენებლობებზე გვერდივერდ შრომაზე ახალგაზრდობა — აფხაზეთ, ქართლები, რუსები. ისინი ყოველდღიურად ჩამოიდან სამმართველოს ავტომატების ობერებიდან, გვედიდან, ილირიდან, ობმარირებიდან. მათ შორის მრავალი ქალია: მღებავები, მთავარქაშეები, იყინებრი, ტექნიკოსები. მათი საშუალო ხელფასი 150 მანეთია. აქვთ ვარტალური პრემიები (ხელფასის 30-50 პროცენტად). ობიეტის ჩამბრებისას, წელიწადში ერთხელ მაინც, პრემია ორი თვის ხელფასს აღწევს... წითელ კუთხეში დგას ტელევიზორი, აქვეა ყოველდღიური კლასიკური „სათბურმშენებელი“. კომფორტბელურ სასადილოში მუშებს კეთილსინდისიერად ემსახურებენ. სამმართველოს გათვალისწინებული აქვს საცხობრებელ სახლების, კლუბის და ბაგა-ბაღის აშენება.

სასაბურე კომბინატის დირექტორი პაატა აღანი (მარჯვნივ) ესტუმრება შესაბურე შპს აბნოლვასა და მოყავ აგრონომ ნუბა ხალოაურისას.

სიით ვიპყ- სიით?

**წერილი ყველა ორგანიზაციას
და ხელმძღვანელს, რომელთაც
შესწავლით მოსახლეობას ხილ-
ბოსტნეულით მომარაგებას**

გია შამუგია ილიმბა: — ჩვენთან ახალგაზრდობა მუშაობს. პირველი კომპიუტერული ქორწილი უკვე გადაუხვალდა ზურაბ ციცილიასა და ლონდა წაბრიას. ახლა მართლაც დაგვიტრიალა საბავშვო ბავა. შემდეგი ქალწულივებს მაცნობს, კადრების განყოფილებს ვამგვს ნანული რუხაია, საწარმოო ტექნიკური განყოფილების ინჟინერს ნარეიზა შონიას. ჩვენ ცალკე ვეძებთ და წვიმის ხმაურში ესაუბრებით. მათ ასსოვთ პირველი დღე — 1975 წლის 13 თებერვალი. ქარი, ჭაბიბი, ხუთი ვაგონი, სადაც «დასახლდნენ». ასოვთ წვიმა და წყალდიდობა, ვაგონებში შემოსული წყალი.

— ჩვენ ვტიროდით, გვენანებოდა დაწყებულ საქმე, — იგრინებს ნანული რუხაია. ნარეიზა შონია აგრძელებს: — მაგრამ იმდღე ვკვლიდა. ჩვენ ხომ ახალგაზრდული კოლექტივი ვიყავით! პირველად მოვედი მშენებლობაზე. ეს იყო ჩვენი პირველი საქმე და გვიხარია მისი გამართლება!

მშენებელი ქალიშვილები სიყვარულით ლაპარაკობენ თავიანთ სამართლებელზე, მშენებლებზე. ესენი არიან—ზოია ბერაია, ირინე საბაგია, თალიკო უფრანი, შოია გურჩიანი, ლიდა კატრეცი, ქეთი მიქაია, ლარისა ბელქანი, ესინა რისკობია...

ესაუბრებიან ლიტერატურაზე, პოეზიაზე. — რომელი ლიტერატურული გმირია თქვენთვის ყველაზე საყვარელი? — ვეკითხები და გუნძით ვგრძნობ მათ პასუხს.

— რა თქმა უნდა, კორნაიენი... ასე აბობნებ ახალგაზრდა რომანტიკოსები, რომლებიც დაიწყებულნი აქვთ ყველაფერი თან გაჰყვინენ თავიანთი 56-ე კოლონის. ეს

იმის ნიშნავს, რომ ჩვენ ამ სამშობლოშიც, მშენებელთა შორისაც გვეყვანან ცხოვრებისეული გმირები, რომელთა ენთუზიაზმი ვეტირავს, ვეალებს.

ქალწულივებს უხარიათ, რომ სამშობლოვს ეყვლებს საბატო სიგლა ქვიდა, რომ კუთხეში გაშლილია ვარდამავალი წითელი დროშა.

...გზა სასაბურე კომბინატისკენ მიდის, მიწისზედა რეგისტრები მთლიანად შემიშლია. წვიმს. მაგრამ საბურეებში 105 გარადუსის თერმული წყალი ტრიალებს. აქ პოლანდიური ჯიშის კიტრი „ხანდრა“ და „ფაბრიო“ ჰერმდე ვაზივით ახვევია სვეტებს. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება თითქმის ზეივანში დადიხარ და ამ ზეივანებს მოსავალი ნომბრიდან მაის-ივნისამდე ტრონობით მოამზადებს ლამაზ აფხაზებს. კომბინატის დირექტორი პაატა აღანი სათითაოდ გვეცნობს საბურეის დიასახლისებს, ახალგაზრდა ქალწულივებს თალიკო უფრიანს, მანანა მუშანს, მანანა ჯაბაიას, ნონა ლემონჯავას, ნუნუ ფარულავას, ნათელა ფირცხელიანს (სულ თოხი ბრიგადა), საქმეში ბერკია: კვლებში სასუქების შეტანა, რწყვა, სლვა, ავტომატიკა, რომელიც მიკროლიმატს არეგულირებს.

— წელელს 600 ტონა ბოსტნეულს მივიღებთ. ჰექტარზე 100 ტონა ვივალდებულეთ. შეუკლები, გოგობია?

— შეუკლები... გამოიღებდა გვაქვს... ამბობენ საბურეის დიასახლისები და კვლავ უბრუნდებიან იანვარში კიტრის ყრევას.

ჯერჯერობით ოჯახისთვის პროდუქტების შექმნა მტრულიად ისევ ქალებს უხდებოდა. ზოგი ქალი დილიდანვე იქურს თაღარიგს. თუ არ მუშაობს, რა თქმა უნდა, დრო ბევრი აქვს და წხილად ბაზრისაკენ გაუხვევს ხოლმე, სადაც სასურველ პროდუქტებს იძენს (რა თქმა უნდა, უფრო ძვირად). მაგრამ დღეს ქალების უმრავლესობა საზოგადოებრივ სასარგებლო შრომას ეწევა. ისინი უფრო მეტად მალაზიების სტრუქტურები არიან. ამით დროსაც ზოგავენ და ხელდასასაც.

საკითხავია, რა ხელებათ მათ დასლუბებ? დასლუბებ პროდუქტები თვებობსა და სეზონის მიხედვით იცვლება. შარშან ისე დაშთავდა წყალბერი და ისე მოგვეპარა აქ... წელი, რომ ვერ ვიგრძენით, როდის შემოიკლია კიტრი და პამიდორი, ზურმა, ყურბენი. იანვრის პირას მოვიანტარებთი ჰამიდორს და ვივიდობთ. კიტრის მოვიანტარებელი და კიტრის სურენაზობით ვტუბებობით. შემოდგომის ბოლოს აუარებელი ციტრუსი შემოვიდა ქაქაქში, სულ ენოთანად გადავიყოლდა ქუჩები, მოედნები, ვიტრინები, დასლუბი. მაღლებით ყველა მანდარინი და ფორთოხალი მიჰქონდა.

ბოსტნეულით ავისო მაღაზიები. კარტოფილი, ხაჭვი, კომბოსტო, ჭარბალი, სტაფილო, ნიორი, მწვანილი არ მოგვკლება. ბევრს დააიწყუნა ბაზარი და მისი უსაბოვნებანი...

იანვარში ყინვამ მოუქტია. თოვლი მოშორდა, საქართველოს მთა-ბარი ხანგრძლივად გადთოვრა. მაღაზიებში კვლავ უღევად იყო კარტოფილი, ხაჭვი, კომბოსტო, ჭარბალი, სტაფილო, ნიორი, ვამლი. ზოგი ხელი შემოგვეკლათ, მწვანილი კი სულ გაქრა.

მართო მწვანილისთვის იკარგებოდა დრო ბაზარში.

ამაზე პრესაში დაიწერა, აღინიშნა, რომ აგრარულ-სამრეწველო-სავაჭრო გაერთიანებამ უნდა აამაღლოს მუშაობის ხარისხი, აღმოუჩინოს ნაკლებობები. ტყუილად ხომ არ მოიხსენიებს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის დეკრეტის აღწერებებში ამ გაერთიანების საქმიანობა, რომელმაც უფრო უნდა სრულყოს თავისი მუშაობა.

ბეჭობა აგრარულ-სამრეწველო-სავაჭრო გაერთიანებამ მთლად ვერ გაართვა თავი მოვალეობას, ამას მოჰყვა მწვანილის გადამაღლის და სხვა მანქანების შემთხვევები.

მწვანილი გაქრა დაზღვრიდან, თანდათან მიმზიდველობა დაეკარგა კარტოფილს, ხაჭვს, სტაფილოს, კომბოსტოს, მომხარებელი შემოკვალა მაღაზიებს. ბევრმა ზემოქმედ ჩათვალა მაღაზიიდან უსარგებლო ტვირთის

ზოღვა შინისკენ. მიიტანდა თუ არა საბჭოში შედუღულ კარტოფილს და ხაჭვს, ნახევარი დასაყრდელ რჩებოდა. რა თქმა უნდა, ცუდ განწყობაზე დგებოდა დისასხლის.

და ეს იმიტომ, რომ პროდუქტებს ცუდად ახარისხებენ და აფასებენ, ურევინ დაშალებს, წვირებს და გამოუსაღდავს... კარგად ვერ იწაახვენ. დაცარიელა მაღაზიები.

იანვარი ისე გავიდა, იკირი და პამიდორი თვალით არ გინახავს. ასევე მიიღია თებერვალი. მარტოსთვის გვირდებოდნენ მათ შემოტანას. სამწუხაროა, რომ ჯერ კიდევ ისე ვერ აფუო სასაბურე მურენობების საქმე, რომ აღიღინი არ გვერდებოდეს და ზამთრის ყოველ თვეში გვიკონდეს ისოდნ სასარგებლო ბოსტნეული.

ამდინებში პერსპექტივებით ცხოვრობენ. მაი ივიან, რომ შესწავლიდა საქართველოს თრბულ წულები და მათი ვაჟიუნებით 600-800 ჰექტარზე 120-160 ტონა საადლო პამიდორს და კიტრს მივიღებთ. ეს სვსებშით ეყოფა საქართველოს და სხვა რესპუბლიკებსაც გავეზავნით ნიბათებს. საამისოდ გდადიდა პირველი ნაბიჯები, ირამირის რაიონში მყობარში ჩაღვა ასეთი საბურეები, რასაც კიდევ ასოდე ჰექტარი მივატებთ. მსგავსი საბურე გაწვდებზე ზედგდით, საქართველოს სხვა რაიონებში. გაიკლეს დრო, და ჩვეს მაღაზიებში უხვად იქნება ბოსტნეული, რომლის ნაკლებობით ხასაც დღს განეცდით — ეს გახლავთ ლობიო და ბადრიჯანი.

და თუ მაღაზიები მიადევენ იმას, რომ ხარისხისა და ვეფექტიანობის ზოწოდში მხოლოდ ხარისხინ პროდუქტებს გაყიდონ, მაშინ მაღლობის მეტი რა გვეთქმის! მაშინ არ ვუსაყვედრებთ მათ, რომელთაც მოწვეული მოსაჯლის მოვლა-პატრინობა, მისი შენახვა და დბინებება არ იციან, მაშინ აღარ ვეიოთავთ, „ართ ვივაკროთ?!”

დღის წესრიგში დგას მოსახლეობის ბოსტნეულით მომარაგება.

შარშან, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მეხუთე პლენუმზე საქმიანი სყა-ბაასი გაიმართა მოსახლეობის ბოსტნეულით მომარაგების თაბაზე, აღინიშნა, რომ „ბოსტნეულის წარმოება და ამ პროდუქტით მოსახლეობის მომარაგება სრულადაც არ არის მეორხარისხოვანი საკითხი. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა რამდენჯერმე მიიღო ფრიად საფუძვლიანი გადაწყვეტილებები ხაჭვი, ნივრით, ჭარბალი, სტაფილით, მწვანილით და კომბოსტოთა ჰალვის მოსახლეობის მომარაგების თაბაზე. მიღებულ დონისიბებითა შედგად თბილისისა და რუსეთში, რესპუბლიკის ზოგვიერ, სხვა ძირითად სამრეწველო ცენტრებში არ გავექს შეფერბება ამ პროდუქტებით ვაკრობათი.

შაგრამ, შორიშოლთა მოთხოვნილება ბოსტნეულზე, თანაც მის სრულ ასორტიმენტზე დღენიდავგ მატულობს და ამ ბუნებრივ ტენდენციის უგულმუჯოფა არ შეიძლება.

ბ. შარშანიანი, ს. კ. სარაგდანი

„მატიანე ვანანზონს ვაცისა და ერთგულ ჰყოლს ჭუეყისისა“

პასუშობი

დარეჩან დედოფლის ცელესია

ძველებური აივნები

თეატრი ახალია და მოუკალი

1975 წლის 25 თებერვლიდან ძალაში შევიდა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს დადგენილება „თბილისის ისტორიული ნაწილის სახელმწიფო დაცვის ზონად გამოყოფის შესახებ“.

„თბილისის ზურთიშობადრების ისტორიაში“ გვიხსობს: უნივერსიტეტის შენობას აგებდა ევროპაში განსწავლული არქიტექტორი სიმონ კლდიაშვილი. საქმეს ნიკოლოზ ცხევედი შეთავრობდა. მასწინ შენობა ქალაქის განაპირა იყო და ცხევედამს „პეიცხევედნი მრავალი უვედრებოთ, ვერის მელდებისა და ტურებისთვის უვიდნია სკოლის ავადილი“.

მას შემდეგ არც ისე ბევრმა წყალმა ჩაიარა, ჩვენი დედაქალაქი კი განუზომლად გაფართოვდა. უნივერსიტეტის მიდამოები ქალაქის შუაგულად იქცა, ეს შენობა კი — ისტორიის ერთ პეკარად.

ახლა კოფის ისტორიაც გაავაშალოთ: ფრანკენის, გაგარიის, ზუბჩანინოვის, დიუნერ ახლელიანის... ჩანახაბებიანს შევეცადოთ აღვადგინოთ ძველი თბილისის ცენტრალური ქუჩა და ერთი სახასიათო ეტერმინიალი — შოთღვის გადატანა წინ ზურნა მიდის, საქარჩოლოს უკრავს, პატარა მიქს ვაულზე სარკე მიუსვენებია. ამასღს მიაქვს შოთღვიც, უპაპოსის შენებიაი სანებებ, კამოდი, მფარვა, საშურაბე ტაშტი.

მართლაცადა, ვინც ერთხელ ნახავდა ამ სურათს, რაღა დაივიწყებდა მას. ისეც ისტორიის ერთ პეკარად იქცა.

მე-20 საუკუნის „ცეცხლივით ხანა“ უწოდებდა გალკოინმა. თანამედროვე ადამიანი მიეჩნია სასწაულებს. რომელი მითი ვაგაკვირვებს, როცა ცხადმა ევლმა სალვარისი გადალახა.

გონების ბატონობის ხანაში იქნებ მოყვდა რომანტიკა? — „გრძობას ადვირი, ბულ-

ბულს ყაფაზა“, — ასე გამოიტრია იოსებ გრიშაშვილმა წარსული და გულდაწყვეტით გამოთხოვა მას. ამაო შიში იყო: ურბანის ცულმა სამყარომ სხვა თვლით შეხედა წარსულის რომანტიკული სულით აღბეჭდილ ნაშროს.

საკვიალურ ლიტერატურაში მითითებულია უამრავი მაგალითი, თუ როგორ პატრონობენ სხვადასხვა ხალხები ისტორიულ ძეგლებს. რიგაში მე-18 საუკუნის უბრალო ფარფულეც კი არისო დაცული. ამ ფაქტს კომენტარი არა სჭირდება, რადგან უკველი დროისათვის საურდენად რჩება ლაბინციის უცდავი ფორმული, რომელსაც ასე ხშირად იმორჩებდა ზოლმე ილია: „აწმყო, შობილი წარსულისაგან, არის შობილი მომავლისა“.

ბოლო დროს საზოგადოების სამჯელიოდ გახდა ძველი თბილისის რეკონსტრუქციისა და რევივრაციის საქითი. საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭომ სახელმწიფო საქმედ აქციეს იგი. ამ შედეგიც: ბარათაშვილის ქუჩაზე აღდგენილი აივნების სახლები და ძველი გალავნის ნაწილი, რომლის კამარებსაც აღვა-აღვა თანამედროვე მიწისქვეშა გალავნისფერი ეურნებომა, ახარბეს მნახებლს.

უდგოა, რომ ძველი ქალაქის რესტავრაცია უაღრესად საძნელი საქმეა, ბუნებრივია, პრობლემათა წყებაც იჩენს თავს. მთავარია, რომ, როგორც იტყვიან, ყინული დაიძრა. გამოვლინდა ერისკაცთა პატრიოტული ძაღლისმეცა, ძალა, რომელსაც ხელწყოებმა ძილეს საკვირველი.

გრძელდება ბარათაშვილის ქუჩის რეკონსტრუქცია.

რთვის უნის ტერიტორიის მოხდენილად ერწმუნის ახლო კავთ.

მაღე აღადგენენ რამდენიმე საცხოვრებელ სახლს ასანის, იეთიმ-გურჯის, მეტების ქუჩებზე. ახუდლოვის ქუჩაზე, ფიროსმანის ძეგლის ქვედა, კედლება თბილისის თონე საღვთსტაციაო სასაუზმით.

უკვე დაწყებულია სიონის მიმდებარე ტერიტორიის რეკონსტრუქცია. უნდა გახსენას ტაძართან მისხალხები. რამდენიმე სახლი უკვე დაანგრიეს, მაგრამ აღმოჩნდა ძველი კედელი და საშუაოები შეჩრდდა: ელოდებიან სპეციალისტთა დასკვნას. რესტავრაცია შეფერხებულია სამღერბის ქუჩაზეც, სადაც ძველი შენობათა ნაშთებს ვაწყენდენ.

პრესაში უკვე ითვცა, რომ საქარია არქიტექტორთა, ხელოვნებათმოდუნთა, ეთნოგრაფთა და არქეოლოგთა კომპლექსური მუშაობა, თორემ სტრუქტურული შეუძლებელია.

ერთი მაგალითი მოვიყვანოთ „თბილისის ზურთიშობადრების ისტორიიდან“ დასტურად იმისა, რომ შემთხვევით რესტავრატორს ზიანი მეტ მოაქვს, ვიდრე სარგებევიანს: საუკუნის დასაწყისში „ლუბრიკი მონასტერი“ აღდგენილა საცხარქიო ზურთიშობადრისა — ვინმე ჩიოვცს, რომელსაც არად ჩაუთვლია ძველი ძეგლის გადარჩენილი ნაწილები, დაურღვევია ეროვნული სტილი და მონასტერი „ებრძენ-როსის“ ცელსისად უქცევია. ახლა, ცხადია, ამგვარი რამ აღარ განმეორდება, თუმცა სიფრთხილეს თავი არ სტყავს. დ. ვარიტეშვილისა და შ. მესხიას ცნობით ლუგენდამე (გორაკასლმა რომ სოხობი მოყლა) ვაცისფლით ადრეა თბილისში ციხე-სიმაგრეები აგებულნი. არქეოლოგებმა პარკულ საცხოვრებისხაც მიავსეს. ქალაქის უკველი დეტლს ასტრ გავოზე სჭირდება, რადგან აქ სხვა სინდელი იჩენს თავს: როგორ შეჩერწმება ძველი ახალს.

არქიტექტორ თინჯო ცვირკველიას გუთოენის გამოკვლევა, რომელიც ხებზე ძველი ქალაქის საზღვრებუა და სტრუქტურას. ამას გარდა, პოლიტექნიკური ინსტიტუტის არქიტექტორთა ჯგუფთა ამუშავებს სამეცნიერო თემებს, რომლებიც პრაქტიკულად გამოყოენება „თბილქალქაროვქის“ საქმანონაშო.

უკვე შექმნილია სამეცნიერო-საკონსულტაციო სამუშაო და თბილისის ისტორიული ნაწილის სახელმწიფო დაცვის ინსპექცია.

„თბილქალაქპროექტის“ სპეციალურ არქიტექტურულ სახელოსნოში დამუშავებულია რამდენიმე ორიგინალური პროექტი, რომელთაგან განსაკუთრებით საყურადღებოა „საჩინო“. იგი გვთავაზობს დარეკანის სახაღმოსწრის ალმარათზე მდებარე სახლების სასტუმრო კომპლექსად გადაქცევას უცხოელი ტურისტებისთვის (თბილისშივეა ძველის გაცოცხლების კარგი ნიმუში, ხომ თბილისშივეა — მეტეხის თეატრი მეტეხის ტაძარში).

პროექტი მოიწონეს, მაგრამ დამკვეთი ჯერ არ გამოჩნდა. დარეკანის სახაღმოსწრის კომპლექსის ცენტრალურ კომიტეტს გადაეცა შემოქმედებითი ახალგაზრდობის კლუბად. იგი უკვე ხარაჩოვშია ჩაქმდარი.

ძველი თბილისის სარესტავრაციო სამუშაოები გრანდიოზულ მასშტაბებს ითვალისწინებს. სახელმწიფომ ამისთვის სათანადო თანხა გამოყო.

გაივლის რამდენიმე წელი და ახალთან შერწყმულ პირვანდელ ელფერს დაიბრუნებს ისტორიული უბნები: ისანი, მეტეხი, ნარიყალა. აღდგება ძველი გალავანი, ქარვასლები, საქულბაკობი, ახანოთა უბანი. განიკურნება ეკლესია-მონასტრთა შემოგარენი. ტურისტების თვალსაზრისით ასკერ უფრო მიმზიდველი გახდება ქალაქი თბილისი.

აქ კი, არ შეგვიძლია, არ გავიხსენოთ ერთი სატკივარი: ახალი უსახო მასივები და კვარტლები. ჩვენს წინაპრებს ძნელბედობის უამს უგიათ ხარატულაფინებიანი, ზეულჩრქურთმებიანი სახლები. ოსტატ ნაყოფორე ალამის ნაშუაგევი ახლად ამშვენებს ქალაქის ზოფიერთ შერობას.

სწორედ არქიტექტურის მხრივ ლეგენდარული სახელი ჰქონია თბილისი. უცხოელი ავტორები ასე ვაგანობენ: „უცხოელ ნაგები, საუფსოვო და საკაირველი“.

ისტორიაა ძველი თბილისი და მას ვფეროთბილდებოთ დღეს, ამ უღიღეს გარდაქმნათა ხანაში, დიდი საქმე კეთდება. დიდ პატრიოტულ თაოსნობაზე მეტყველებს 1976 წლის ოქტომბერში სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს მიერ დამტკიცებული კანონი. ამ ბოლო წლებში საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა დარესპუბლიკის მინისტრთა საბჭომ მეტად საყურადღებო დადგენილებები მიიღო „ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა დაცვისა და გამოყენების შესახებ“.

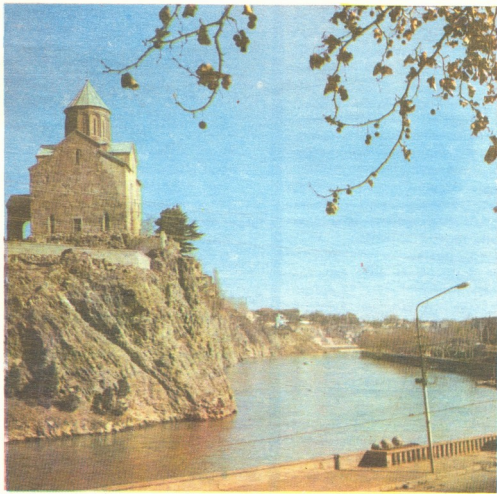
მართლაც ასეა, „მატანე განაშნობს კაცსა და ერთგულ ჰყოფს ქუეყნისად“. დღევანდელი დღეც ხომ ზედ მატანის სტრიქონად იქცევა.

დარეკანის სახაღმოსწრის

დ. იაკობაშვილის ფერადი სლაიდები

მეტეხის ეკლესია

საზღვრად რაც უნდა გაქვას

სარფი სასაზღვრო სოფელია აჭარაში. ისტორიის უმრავლეს წარსულიდან იღებს იგი სათავეს. მისი სახლის წარმოშობა, ფლავიანო არიანის აწრთი, კოლხების სახელგანთქმული მუდის აიგის შეფასება და მედისა მისი აფსაროების სახელთან არის დაკავშირებული.

სარფში ღაზები ცხოვრობენ რიფთაგანვე. ეს იმ ღაზების შთამომავალი არაა, კომლხების უძველესი სამეფოს დამფუძნებელი კლავ რომ აღსდენენ, ძალდენე მოციქვის შემოქმედის თვისებში და პირის წლებს სანაპიროზე ერთ-ერთი უძველესი სამეფო შექმნეს. ჩვენი მეცნიერებმა დღეს დიდი წარმატებით იკვლიან ამ სამეფოს სატახტო ქსაჯი, არქეოლოგიის (ქსაჯის რაიონის სოფელი ნოქალაქი) დიდ კულტურას.

ღაზებმა და მისმა განურჩევლად ერთფულმა — სარფმა ერთხინარად იწილადი წარსულ ეპოქაა გრძელდება, რაც აბაზაროსი დღე ტოპების შემოსვლითაც იყო ადგილი, ხოლო უმედიც, ამ საყურის დანაწილამდე, მათ სამწიფელზე მეტ ხანს წილდეს ოტომანთა ამაღლების მონაშის მიმდე უღელი.

1921 წლამდე სოფელში ერთადერთი და ნებადართული ენა თურქული იყო. ოქტომბრის მუშე თავისი მძღველი შექი საჩუქისა მიაწვდინა.

1925 წელს პირველი საბჭოთა მედიკოგი პოლიკარგე ხანდრავა შეეცადა სწავლა-აღზრდის უწყარის გატეხვას. მძელი იყო დედანიცარგულ სოფელში მოძალადის მიერ ამოკვეთილი ქართულის სწავლება. მაგრამ მრავლისმეტყველია დღევანდელი შედეგი — სოფელი სამოციდარ სარფელს უმაღლესი განათლება აქვს, ოცდაშვიდი მეციდარი კი შობილობურ სოფლის კულტურულ და ეკონომიურ აუვაგებას აბაზარ თავის კოდანს.

1928 წელს ახლადამოყალიბებულ კომუნერნოვაში 17 კომლი გაერთიანდა. მათ 28 ცენტრალი ხიმილი და 8 ცენტრალი ბრიანჯი მოიწეს.

1934 წელს, კომუნერნოვაში გაერთიანებულა 83 მეციდიან, 44 ქალი იყო.

1936 წელს კომუნერნოვას 24 მექტარი ჩაი, 11 მექტარი ტყე და 5 მექტარი ციტრუსის აბანში მქონდა.

დღე სამეფლო იმში სოფლიდან ოთხმოცო კვიცაქი მონაწილეობდა. ოცდაექვსი ვერ ეღიარა შინ დაბრუნებას.

1948 წელს კომუნერნოვამ საკუთარი ომეტქარადამი ააგნა.

1969 წელს კომუნერნოვის ფულადმა შემოსავალმა 246 ათასი მანეთი შეადგინა.

1976 წელს ეს შემოსავალი 395 ათასი მანეთამდე გაიზარდა. რენტაბელობამ კი 41 მილიონს მიაღწია.

შემოდება მეტისმეტი ვეცხენების სურფ-

ნალო წრილობი ამდენი ფაქტობის დახვავება, მაგრამ აქ საუბარი სარფს ეხება, სოფელს, რომლის გულზე მოწარმარე პაქარა მდინარე ტოპში შვლოდ სახელმწიფოთა კი არა, სახეაროთა მიწანდაც კეთული.

ამ მოხვედრად კაცს უმაღ გაცემა შეიძურება, რადგან საზღვარი ერთხანად, როგორცდ მრულოდნდელი იწყება, წვდვიდან ამოკვეთილად საოცრებასაც.

ჩვენი მახანძლები არიან საქართველის დამასურებელი მასწავლებელი, სარფში ჩამოსული ყველა სტურმის მეგურის ალი თანდლევა, პარტიის ხელგაზარის რაკოპის განყოფილების გამგე თამაშ ცინცაძე, სარფის საშუალო სკოლის დირექტორი ზურაბა ელიაშვილი და სარფის კომლერნოვის თავმჯდომარე მამიან თანდლევა. კომუნერნოვის გამგეობის შენობასთან თვალმინარების ნებისებურმა წვერმა მოიხლა. იგი სი ახლო მონანდა, უფრო რომ მთვეუც, მეტიდელი თურქული ორგანიზაციის მხვე ვავიგენ — მოლა რიბოთა და წაღვრებობ კითხულობდა უყრანა.

— გვიკითხო? — ალი თანდლევაამ პირველმა შენიშნა განცხიერება.

— ოცდაა გამზებელი სჭოლმა, — სარფელზედ იმდენი კარგი მძმენია, გნებავთ იხილეთ, რომ ამ პაქარა სოფელში ორმოცდაათამდე კომუნისტია და ოთხმოცდაათი კომკავშირელი ცხოვრობს, იდურ-პოლიტიკური დღობი საბჭოთა კავშირის სასაზღვრო სოფლების შორის პირველთაგან პირველთაგანი არიან, სათანალო დროშასა და ვიმელებენ ფულბენ... და აგერ მეჩეთი, მოლა, უყრანა...

— მგონი მეჩეთმა ჩავფიქრია, — მიმიხვდა ზურაბი ცინცაძე.

— ბერე სტურმის ემართება ახე, — გაიცინა მირიან თანდლევაამ, — ჩვენი ჰგონითა მეჩეთი და უყარი.

— როგორ, ახე ახლოა საზღვარი?

— ამ სახლს იქით.

— აქედან ორმოცდაათი მეტრის მოშორებით?

— ოცდაჩვიდამეტი მეტრისა, — დააწუჭა მირიან თანდლევაამი.

— კი მაგრამ...

— ასეა, ისტორიულმა ყუფრობითობამ ორად გაყო ჩვენი სოფელი. მას არც თუ უსაფუძვლოდ, ორად გაყოფილ ვულესა უწყდები წვავიროთი, — დაუფარავი სინანულით განმარტავს სოფლის პატარაჩქი, პატივცემული ალი, — რად უბეჭება ალაას, უყრანსა და მეჩეთს, მდინარე ტოპის გარეა მდლოცო. ომსუცა ტინიკამ კულისშემძღვლად ადგინდა ომსვერბლა, მეჩეთ-ტყეებში მაგ-

ნიტოფონს იყენებენ უყრანის წასაკითხავად.

— ახე უყრად საზღვარი? — მეცინევი სასაზღვარიან ასე მოულოდელი მისკლით ვარ გაკვირებულნი.

— დიას, დიას, ტიპაშიდან იწყება ის დიდა და მტვერამოსლი, რასაც საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი მქონა, — დინდა ამბობს პატივცემული ალი.

კეთილბონი მკვიდრი სახლების სიმრავლით და სახურავებზე აღმართული საკვირველო ანძებით დღეს ვერცხის გაკვირვებ ჩვენს ქვეყანაში. მაგრამ ფონი, რომელიც ის სახლები, ნაყოფი დაუხმეული ნარჩენ-თურების ხეები და შწანდელ მოხასხასე ჩანს პლანეტატი მონანს, საკმაოდ მეტაველია და თავისუფალი შრომის უსინარტესობის ლაღელი.

— გულში ჩინდა დამრჩება, კიდევ ერთ ციფრს თუ არ მოვიშვებდი, — ამბობს სარფის კომლერნოვის ეკონომისტი ციფრი ვანილოში და მონარაზე ნარგული ვანიშქთან ერთად უყრადლებით ამოქმედდა დიდ საშუალებას, საკომუნერნო შრომის მიხედვით 264 სარფელიდან 182 ებოდა, ზუსტად ნახვარი.

— დიას, დიას, — საუბარში კომუნერნოვის თავმჯდომარე იყრია, — თუშავლებს უყმარობს ხშირად უფიციან ხოლმე სოფლად. არც ვი, როგორ ახსნას, მაგრამ ჩვენ არავითარი განსაუტრებელი ზემოქმედება არ ვახდენთ ახლავარდებზე. ისინი კი, სასწავლებლად თუ არ მდიან, ყველანი აქ რჩებიან საშუალოდ.

— ძმელი ასახსნენ არ არის, — ამბობს ციფრი, — მე ახლა იმ ქალების დავასახლებ, რომელთა უკვლევობატი გამოწვევა 2000-2300 მანეთს აუვებდაც რაიონული საბჭოს დებუტატი ებინე კირიტი, იფერ კაკაბიძე, ნოელი მემიშვილი, მერა თანდლევა, დიდა საბოკა, ნელი დავიძე, ნათელი ბაქრაძე, ებინე ნუნდინიშვილი და მრავალი სხვა.

და ყველდ მათგანს სამი, ოთხი, ხუთი და მეტი უშეიძლება. ამ მხრივ უყრად სწანინა ქალაქი დღობიდან ჩვენი ქალაქი, — სიცოცხლი დახსენს მირიან თანდლევა.

— რაი ჩვენს ქალაქზე უნდა დაიწყო, — ამბობს ალი, ერთი მარჯავ გეტყვი: საზღვარი საზღვარი, ორმუსს არ სძინავს. თითოეულისაგან სიხეხილეს მოთხოვს. შეიძლის პატიკობელი სულსკვეთები აღზრდეს ანგარიშგასწვევა. საჩფელი დღებში აქაც ყოჩალობენ.

აღიშინა ერთად ვარც თანდლევაარი. მისი სიტყვების ექმნარტება გამოალოვდესტურებმა. მართლაც და, რაივე ახლოა საჭერტებდ ვალმა-გაროლმა სარფი ერთმონისთივს.

სოფელში ღამიარონები აინთო. ჩვენ მაღლა მიყვებოდით მოახვლებულად გვას. ქვემოთ წავა მონანს, ზედ სოფლის ფერხითი გარათბულ, შწანეაუბალით, სოფლის ნაპირის შვიდი ტალღებით რომ იღმებუნება.

დ. ასპურაპა

გუქანსტუი ცხოვრის ქართული ქალი

სწორედ ამ ქართველ ქალზე ითქმის: „სადღერას სად წაიკვირო“.

ჩვიდმეტი წლის წინათ სტუდენტი ზაი-რა სმხარაძე შეხვდა რუმინელ ალექსანდრე კალუსს. შათი ერთნაირი შევიყვარეს. ქალს მშობლები და ნათესავები დიდ წინააღმდეგობას უწევდნენ, მაგრამ იქორწინეს და ბუქარესტში დაიღეს ბინა. ზაირა ერთხანს ბუქარესტში, სამბათა კავშირის საჯარო წარმომადგენლობაში მუშაობდა, მერე ქართან ერთად კუბაში გაემგზავრა და იქ მოღვაწეობდნენ რუმინეთის სოციალისტური რესპუბლიკის საელჩოში. ამჟამად ცოლ-მკარი ბუქარესტში მუშაობენ კუბის სოციალისტური რესპუბლიკის საელჩოში.

ზაირა სმხარაძეს ხშირად ასხენდებდნენ, მაგრამ პირადად არ ეცნობოდა. ვიცოდა, მირა მასთან საქართველოს კულტურის ბუერს გამოჩენილი მოღვაწე უყოფა სტუდენტად, ლექსები და წერათუბები მიუძღვნეს ჩვენმა ცნობილმა პოეტებმა და უტრალიტებმა. მასთან მიიღან რომელ საქართველოს მკვიდრნი, როცა დიდ სამამულო ომში რუმინეთის ტერიტორიაზე გმირულად დაღუპული მეომრების საფლავებს დაეძებნენ. ზაირას დახმარებით ბუქარესტიდან 500 კილომეტრის დაშორებით, ქ. კლუჯში მოხანს მთავარი სიმონ ნატროვილის, კაპიტან ვასილ სენიბის, უფროსი ლიტენანტ კილსონიას, ლიტენანტ გიორგი ჩინჭელაშვილის და სხვათა საფლავები.

მაინტერესებდა ზაირა სმხარაძის გაცნობა, მაგრამ არც სამსახურის მისამართი ვიცოდა, არც ბინისა. ქართველი ტურისტები ჩვენდა მოულოდნელად შეგხვდით მას. ბუქარესტის ჩრდილოეთ ვაკისში მახლობლად, სკვარში, საქართველოს სსრ დასახლებულმა გემმა, დიდი სამამულო ომის ვეტერანმა ევეგენია ჩხიკვიშილია გაგვაცნო რუმინელი თანაკლასიკის ქალი ზაირა სმხარაძე.

წინა დღეს, როცა ბუქარესტის ღირსშესანიშნავ ადგილებს ვეცნობოდი, რამდენჯერმე მოვიკვირე ვიღს ესენენებმა ჩვენთვის ანთიმოზ ივერილის მონასტერი, მაგრამ მან რაოდენად ხან რა მოითმუნა, ხან რა.

ზაირა სმხარაძისთვის ეს ამბავი ეტყა ევეგენია ჩხიკვიშილი და მან იცხარა ჩვენი მეტულობა. მონასტრის წინააღმდეგარმა სხარტულით მიგვიღო და ძირფესვიანად გვაგვცნო ანთიმოზ ივერილის ცხოვრება და მოღვაწეობა.

იმევე საღამოს ზაირა სმხარაძემ თავის ოჯახში მიგვიწვია. კარებში გამხდარი, მალა-

ლო, შავგვერდანი ახალგაზრდა კაცი შემოგვეხვდა.

— მიზრანდით, გენაცვალეთ, ძვირფასო ქართველებო, — შემოგვკახა მან ქართულად, საითათოდ ვადაგვეკონა, — ზაირას მეუღლე გახლავართ — ალექსანდრე კალუსი. უბრალოდ, ანდი დამიხატეთ. მხოლოდ ქართულად ვილაპარაკებო. ჭერ ერთი, მე უკვლავერი მეგობრის და თავისუფლად ვლამარაკობ, მერე უფრო ღრმად და კარგად შევისწავლი ამ ხალხის ენას, რომელსაც დიდ პატივს ვცემ...

ზაირას ჩვენთვის საინტერესო მასალებს კოლექცია აქვს. მისი საქადალად საცხეა საქართველოს და ქართველი ხალხის, ქართული კულტურის, მეცნიერების, ხელოვნების, საბოტრის შესახებ რუმინელი მეცნიერებისა და კულტურის გამოჩენილი მოღვაწეების მიერ დაწერილ და პრესაში გამოქვეყნებული სტატიებისა და ინტერვიუების ამონაჭრებია.

— საქართველოს ნახავ ამ ქართველი ხალხის გაცნობამ დაუვიწყარი შთაბეჭდილება მოახდინა რუმინეთის გამოჩენილი მეცნიერებზე, მწერლებზე, პოეტებზე, არტისტებზე — ამბობს ზაირა. — ისინი ბრწყინვალე შედეგებს აღწევდნენ ჩვენს რესპუბლიკას და მის ადამიანებს.

უკუსაქედურე: რატომ არ თარგმნი ქართველად ამ გამოჩენილთა და არ უტყავნი გამოსაქვეყნებლად საქართველოს პრესას მეოთხე. ჩვეულბურღე მასსახუა: „ამ ამონაჭრებს ჩემთვის ვინახავ, როცა საქართველო მომინატრება, კითხულობ და თავს ისე გმადლობ, თითქმის მშობლიურ მხარეში ვიმყოფებოდე“.

ჩვენს დასახლისს არ უყვარს თავისთავზე ლაპარაკი, მაგრამ მაინც უყვნიბით მის ამბებს.

ბუქარესტში რუმინელ ენაზე გამოიღის ქართველი პოეტის ოთარ შალამბერძინის ჩრქულ ლექსთა კრებული. იგი ზაირა სმხარაძეს უთარგმნა.

— თბილისში რუმინულ პოეზიის კვირეულის აღმანიშნავად ოთარ შალამბერძინე გენობა რუმინული პოეტის ლექსი ამღერა ქართულად თავისი მწვენიერი თარგმანებით, — გვიამბო ზაირამ, — რუმინელები არ დაჩანენ ვალში და აი, შხად არას მისი ლექსების თარგმანთა კრებულო. არ მოველოდი, თუ ასე კარგად დაეუფლებოდი რუმინულ ლექსს. ჩემი თარგმანი მოეწონათ.

ახლა ზაირა სმხარაძის ოცენება რუმინულ

ენაზე ააღეროს უკვადი ვეია-ფშაველას ნაწარმოებები.

— ძლიერ მიყვარს ბუნების აღწერა. კარბატებში მოგზაურობის დროს დაწერე პატარა მოთხრობები ზებუნებ, ჩანჩქერებზე, ტბებზე და მდინარეებზე და ისინი შევადარე ჩემს მშობლიურ საქართველოს ბუნებას, — ამბობს ზაირა. — ალბათ პირველად ვეია ფშაველას ამ სახის ნაწარმოებებს ვთარგმნი. თუ იმედს გამოძირილად, ლექსებისა და პოემების თარგმნასა შევეუბლები.

ანდიმ სამი მოზარდილო წიგნი გამოიტანა და წინ დაველო:

—მეც ვეწევი ლიტერატურულ მოღვაწეობას. თორმეტი ენა ვიცი კარგად, მაგრამ ყველაზე უკეთესად — ესპანური ენა. ეს სამი წიგნი ესპანურიდან ვთარგმნი რუმინულ ენაზე.

წავიციობ: მთარგმნელი ალექსანდრე სმხარაძე. ვაგვირებულმა ახებედ ჩვენს მასწავლებლს.

— საქართველოს და მისი ხალხის მიმართ დიდი სიყვარულის იმწინად ყველა თარგმანს ჩემს სახელს და ქართულ გვარს ვაწერ. ამ შემთხვევაში გვარი სმხარაძე უფრო მახლობელია ჩემთვის.

ანდი დიდ სამუშაოს დასცილებდა: ადღენს და გამოსაცემად ამზადებს ესპანური-რუმინულ და რუმინულ-ესპანურ დიდ ლექსთაგონს. სამუშაო მეტად რთული და შრომატევადია. ამ საქმეში შედეგს ზაირაც ეხმარება.

— სამსახურის შემდეგ მცირე დრო ვერჩება ლექსთკითხვისათვის. ამ სამუშაოს კვირა-უქმე დღეებს ვანლობებ, ღამის საათებშიც იმ ვეშობობი, — აცხადებს ცოლ-მკარი...

რუმინეთის ახალგაზრდობის გამოიკეცლობა დიდი ტირობით სცემს ზაირა სმხარაძის მოთხრობათა პირველ კრებულს.

ეტორის ვეიობე, აიბრებ თუ არა ამ მოთხრობების ქართულად თარგმნას და გამოცემას მეოთხე.

— ის, რაც რუმინულად ქვეყნავდა, მხოლოდამხოლოდ ჩემთვის მქონდა დაწერილი და თითქმის ძალით გამოიძღვრეს ხელადან. ჩემი მოთხრობების ქართულად თარგმნაზე დასახარავ დროს, ქართველ მწერლებს ნაწარმოებების რუმინულად თარგმნას მოვანდობებ — მტკიცედ მიასუხა ზაირამ.

3. სინარაულიმი

საქართველოს ქალი

ჰვირვასო გჰითხველებო!

ღღეს 126 ატასი „საქართველოს ქალი“ ზემოღის თქვენს ოჯახებო-
ჰი, როგორც თქვენი ახლო გეგობარი.

126 ატას ღბ ალბათ უფრო გეტ ოჯახს გესაუბრებათ ჟურნალი
ჩვენი ცხოვრების ავ-კარგზე, იმ ღიღ საქმიანობაზე, რომელიც გიგღი-
ნარბოგს ჩვენს ქვეყანაში ჩვენი ხალხის მატერიკალური ღა სულიერი
ცხოვრების ღონის ზემოგროგი ამაღლებინსათვის, აღამიანის გეღნიეა-
ბინათვის, სპართაჟორისო მუხიღონის განმტკიცებისათვის; გესაუბრა-
ბათ თქვენს სღღღეისო ჟრომითს მიღწევაზე, სვალინღელი ღღის
კერსკეტიკევაზე, თქვენს საგუჟოღ ღა საქმეცხოვრებოღ პიროგებზე,
იგაზე, თუ როგორ აღჯარღოთ ზვიღები, გოაჟოთ ოჯახი...

ამ ჟურნალის ფურცლებზე ასახულია ავგირი თქვენგანის გოგოლი-
სა ღა ზემოგმეღების გვა, მოგეგ რესაუბრეკეებისა თუ საჯღვარგარე-
თის ქალთა ცხოვრების ამგები.

გეღატციეაში სხსაუბროღ ვიწვევთ გემოჩენიღ გეღნიერებს, საუ-
კათესო სპეციკლისტებს, ღიტერატურის, ხელოვნების, სკორტის წარ-
მოგღღენლებს. თქვენც ჩვენთან ერთაღ ისემთ გათ საუბარს, ესწრა-
ბით გეღგოგირი სხაგონს სღღოგებს...

გვიხარია, როღღესაც თქვენც მოღინხართ ჩვენთან, გვიგაზავით წა-
რიღებს, გვიზიარებთ აჯრებს.

ახლა გღღაწვევით მოგეწვით ჩვენი გჰითხველების ღაუსწრა-
ბელ კონწერენციკაზე.

თქვენ სოგ ჟურნალის ჟოველ ნოგერს ფურცლავთ იმ იგეღით,
როგ აქ ჟოგღღებით თქვენივის სინტერესო აღამიანებს, გიგებათ ს-
ინტერესო ამგებს, კასუსს მიღღებთ იგაზე, რაც გაწახებთ, გაწვირებთ,
როგ ჟურნალი მოგაწვდით სპიროტ რჩევა-ღბარეგებს.

ღა აი, ახლა გვსურს ვიცოღეთ, რაგღენაღ ვამბართლებთ? ამ გო-
ლოღინს?

1. რა მოგაწონათ „საქართველოს ქალი“ გოლო ხნს გამოგვე-
წეაღი მასღღეგებანს? (ნარკევეგები, მოტხროგები, ღექსები, წერი-
ლები...)
 2. რა არ მოგაწონათ ღა რატომ?
 3. როგორი თქვენი აჯრი ჟურნალის მხატვრული გაწოგების
ზესახებ?
 4. რის წაითხვას ისურებღით „საქართველოს ქალი“ მოგღენო
ნოგებოში, რა სპირეგები გინტერესებთ?
- იგეღი გვაგვს, ფართოღ ჩაგმეგებით ამ საუბარში.

თქვენი გეგობარი „საქართველოს ქალი“.

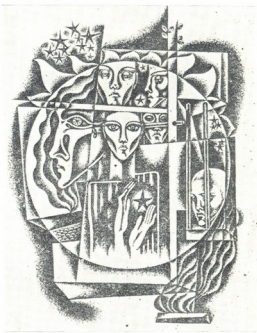
საქართველოს თურნალისტთა კავშირის თაოსნობით ხელოვნების მუშაკთა სახლში გაიხსნა თურნალისტი მხატვრების ნამუშევრების გამოფენა დევიზით — თურნალისტები ხელოვნებაში! გამოფენის გახსნას დაეწინაურა თურნალისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციის პრეზიდენტი კარლ ნორდენსტრენგი და სსრ კავშირის თურნალისტთა კავშირის მდივანი ანატოლი რიეჟოვი საპატიო სტუმრებმა დიდი კმაყოფილება გამოთქვეს და მომავალი წარმატებები უსტრვეს თურნალისტ მხატვრებს.

გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო ცხრა მხატვრის სხვადასხვა თანრის ნაწარმოებები. ვთაკაობთ მათს თიორ ნამუშევრას.

ანდრო კანდილკი

ქერნალისტები ხელოვნებაში

ლენარდო შენგელია

ვიანრა ტერეღაძე

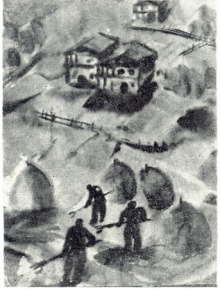
მურთაზ აბაშიძე

გიორგი როინიშვილი

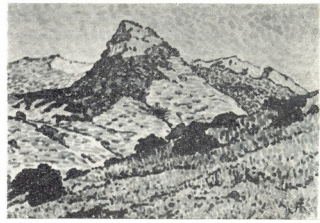
ბაიზ ფოცხაშვილი

ოსთარ ჭიშკარიანი

ელაღიმერ რუსუცაი

ალექსი ბაღაბუევი

საბავშვო მოდა

საქართველოს მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მომსახურების სამინისტროს მოდელის სახლის მოდელიორები გვთავაზობენ ქალის საგაზაფხულო ტანსაცმლის რამდენიმე მოდელს

ქალის კოსტუმი — შუკეტი ცალბორტიანია, ტანზე ოდნავ გამოყვანილი, განიერი ლაცანები აქვს, სახელოები სწორია და მიკერებული ქვედა წელი სწორია, წინ ერთი ნაკეცი მოკლე თიღიტი იმავე ქსოვილისაგანა შეეკრილი.

მოდელის ავტორია ს ჩაშინაძე
საქოსტუმე „გიორგისაგან“ შესრულებული ქალის კოსტუმი შუკეტი ტანზე ოდნავ გამოყვანილია, ცალბორტიანი განიერი ლაცანებით, ჭიბეები გაჭრილია სახელოები სწორია და მიკერებული.

ქვედაწელი სწორია, წინ ერთი ნაკეცი მოდელის ავტორია ს. ჩაშინაძე
კაბა შალის ქსოვილისაა, სწორია სახელო მიკერებული არ არის, მთლიანადაა კანასთან ერთად აჭრილი. სახელო მთავრდება მანეთით, გული ნავისებურადაა ამოჭრილი.
მოდელის ავტორია კონსტრუქტორ-მოდელიორი ლ ბაბინიძე.

